

Změna sociálního prostředí z pohledu studentů střední školy

Josef Pospíšil

Bakalářská práce
2014

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

INSTITUT
MEZIOBOROVÝCH STUDIÍ BRNO

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Josef POSPÍŠIL**
Osobní číslo: **H118638**
Studijní program: **B7507 Specializace v pedagogice**
Studijní obor: **Sociální pedagogika**

Téma práce: **Změna sociálního prostředí z pohledu studentů střední školy**

Zásady pro vypracování:

Zadané a zvolené téma bude zpracováno podle pokynů obsažených v materiálu IMS "Metodika psaní odborného textu a výzkum v sociálních vědách" (IMS 2009) a dále podle dalších materiálů, z nichž některé jsou obsaženy v literatuře připojené k tomuto textu. Bude dbáno na dodržování zásad etiky v publikaci a pravidel společenskovedního výzkumu. Výsledky práce budou průběžně konzultovány s vedoucím bakalářské práce. Bakalářská práce bude zaměřena na:

- socializaci v období dospívání;
- výběr střední školy - role rodičů a studenta;
- problémy socializace při přechodu ze základní na střední školu:

- prostředí třídy;
- vliv pedagoga;
- vztahy mezi vrstevníky;
- vliv adaptačního kurzu na efektivní socializaci studenta.

Součástí práce bude empirické šetření (dotazník) formou kvantitativního výzkumu zaměřeného na problémy socializace při přechodu ze základní školy na střední školu.

Rozsah bakalářské práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

Čačka, O. Psychologie duševního vývoje dětí a dospívajících s faktory optimalizace.

Brno: Nakladatel Jan Šabata, 2000.

Dunovský, J. a kol. Sociální pediatrie. Praha: Grada, 1999.

Gillnerová, I., Krejčová, L. Sociální dovednosti ve škole. Praha: Grada, 2012.

Helus, Z. Sociální psychologie pro pedagogy. Praha: Grada, 2007.

Krejčová, L. Psychologické aspekty vzdělávání dospívajících. Praha: Grada, 2011.

Langmeier, J., Krejčířová, D. Vývojová psychologie. Praha: Grada, 1998.

Další literatura bude během zpracovávání bakalářské práce průběžně doplňována.

Vedoucí bakalářské práce:

prof. PhDr. Pavel Mühlpachr, Ph.D.

Katedra pedagogiky a psychologie

Datum zadání bakalářské práce:

11. listopadu 2013

Termín odevzdání bakalářské práce:

30. dubna 2014

V Brně dne 11. listopadu 2013

doc. PhDr. Miloslav Jůzl, Ph.D.
vedoucí ústavu

doc. PaedDr. Slavomír Laca, Ph.D.
vedoucí katedry

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby¹⁾;
- beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k prezenčnímu nahlédnutí;
- na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3²⁾;
- podle § 60³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – bakalářskou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze bakalářské práce jsou totožné;
- na bakalářské práci jsem pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.

JOSEF POSPÍŠIL

.....
Jméno, příjmení studenta

V Brně 30.5.2014

.....
Podpis

1) zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací:

(1) Vysoká škola nevydávalečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být až nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlédnutí veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výtisky, opisy nebo rozmnoženiny.

(3) Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.

2) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:

(3) Do práva autorského také nezahrnuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu, k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacímu zařízení (školní dílo).

3) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

(1) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst. 3). Odpírá-li autor takového díla náležitý zvláštní bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.

(2) Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užít či poskytnout jinou licenci, není-li to v rozporu s oprávněnou zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.

(3) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělků jim dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlídí k výši výdělků dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.

ABSTRAKT

Cílem bakalářské zjistiť práce je zjistiť, jak přechod dospívajícího ze základní na střední školu ovlivňuje jeho socializaci. Bakalářská práce je zaměřena na roli dospívajícího při výběru střední školy, dále na problémy socializace v období dospívání a její vlivy na jedince. Zabývá se prostředím nové třídy, vlivu vyučujících a možnou úspěšnou socializací mladého jedince po absolvování adaptačního kurzu. V neposlední řadě jsou zde zmíněny i vztahy mezi mladými jedinci a možné projevy maladaptivního chování při neúspěšné socializaci.

Klíčová slova: Adolescence, socializace, rodina, škola, třída, učitel, adaptační kurz.

ABSTRACT

The aim of bachelors thesis is find out how adolescent transition from primary to high school affects the socialization. Bachelors thesis is focuses on the role of the adolescent in selecting a high school, as well as the problems of socialization in adolescence and its impact on the individual. Deals with a new class enviroment, the influence of teachers a possible successful socialization of young individuals after completion of the adaptation rate. Finally, it discusses the relations between young individuals and the possible manifestations of maladaptive behavior unsuccessful socialization.

Keywords: Adolescence, socialization, family, school, class, adaptivecourse.

„Ze školy by měl mladý člověk vycházet jako harmonická osobnost, nikoli jako specialista“.

Albert Einstein

Děkuji prof. PhDr. Pavlu Mühlpachrovi, Ph.D. za odborné vedení, cenné rady, ochotu, vstřícnost a trpělivost při zpracování bakalářské práce. Zároveň děkuji i všem studentům - respondentům za vyplnění dotazníků a Ing. Ince Hedbávné za pomoc a ochotu při distribuci a sběru dotazníků. Děkuji i mé rodině za pomoc a podporu během studia.

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

V Brně dne 1. 4. 2014

Josef Pospíšil.....

OBSAH

ÚVOD	8
I TEORETICKÁ ČÁST	9
1 SOCIALIZACE V OBDOBÍ DOSPÍVÁNÍ	10
1.1 ADOLESCENCE	10
1.2 INTERAKCE DOSPÍVAJÍCÍCH S VNĚJŠÍMI PODMÍNKAMI.....	11
2 RODINA JAKO SOCIALIZAČNÍ ČINITEL	13
2.1 VLIV RODINY.....	13
2.2 VÝCHOVNÉ STYL V RODINÁCH DOSPÍVAJÍCÍCH	14
2.3 PROBLÉMY V RODINÁCH DOSPÍVAJÍCÍCH	15
3 SOCIÁLNÍ KLIMA ŠKOLY	17
3.1 TŘÍDA - SOCIÁLNÍ SKUPINA	18
3.2 VLIV ŠKOLY NA ROZVOJ DOSPÍVAJÍCÍCH.....	19
3.3 VÝZNAM UČITELŮ NA EFEKTIVNÍ SOCIALIZACI.....	20
3.4 ADAPTAČNÍ KURZ V PROCESU SOCIALIZACE STUDENTŮ	21
4 MALADAPTIVNÍ CHOVÁNÍ PŘI NEÚSPĚŠNÉ SOCIALIZACI	22
5 EMPIRICKÁ ČÁST	24
5.1 STANOVENÍ VÝZKUMNÝCH HYPOTÉZ	24
5.2 CHARAKTERISTIKA RESPONDENTŮ A FORMA VÝZKUMNÉ TECHNIKY	25
5.3 VÝSLEDKY PRŮZKUMU A JEJICH ANALÝZA.....	26
5.4 SHRNUÍ VÝSLEDKŮ DOTAZNÍKOVÉHO ŠETŘENÍ A VYHODNOCENÍ HYPOTÉZ	48
ZÁVĚR	51
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	53
SEZNAM OBRÁZKŮ	56
SEZNAM TABULEK	58
SEZNAM PŘÍLOH	59

ÚVOD

Střední škola je nejvýznamnější instituce, která dospívajícího provází na jeho cestě do dospělosti a tvoří mezník mezi dětstvím a dospělostí. Prostředí, ve kterém mladí lidé žijí, kde budují interpersonální vztahy, i společenské instituce, které se podílejí na vzdělání a výchově dospívajících, hrají velkou roli v psychosociálním vývoji adolescentů. Jedním z hlavních zdrojů podpory v období dospívání jsou rodina, škola a skupiny vrstevníků. Pokud podpora těchto hlavních subjektů je nedostatečná, může dojít k negativnímu ovlivnění dalšího života dospívajícího jedince.

Téma bakalářské práce jsem si vybral proto, že pracuji na střední škole a denně se setkávám s dospívajícími jedinci. Také jsem otec dvou dospívajících dětí a tuto problematiku řeším i v domácím prostředí. Zajímala mě otázka, jak je těžké se v dnešní době vyrovnat se změnou sociálního prostředí v rámci přestupu na střední školu. Jaké mají adolescenti názory na volbu školy, na prostředí školy i třídy. Zda se mladí lidé o toto prostředí vůbec zajímají a jaký je jejich vztah k třídnímu učiteli. Zároveň jsem chtěl zjistit, do jaké míry je při volbě střední školy ovlivňují rodiče a ostatní lidé v jejich sociálním prostředí. Otázkou byl i vliv adaptačních kurzů na úspěšnou adaptaci v novém školním prostředí.

Teoretická část je zaměřena na socializaci v období dospívání, vliv rodiny, školy, třídy i vyučujících na chování a jednání mladého člověka. Je zde i zmínka o maladaptivním chování při neúspěšné socializaci jedince.

V praktické části analyzuji pomocí tabulek a grafů názory studentů respondentů získaných s dotazníkového šetření. Díky tomuto průzkumu se rád dozvím, do jaké míry se potvrdí výzkumné hypotézy.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 SOCIALIZACE V OBDOBÍ DOSPÍVÁNÍ

Člověk je sociální bytostí, a to, jakým způsobem je jako tato bytost rozvinuta, určuje výrazným způsobem kvalitu jeho života.¹ Socializace představuje celoživotní proces, kdy si jedinec osvojuje formy chování, jednání, jazyk, hodnoty, poznatky, kulturu a tím se začleňuje do společnosti.² Socializace osobnosti ovlivňuje nejenom oblast psychiky a chování jedince, ale i jeho tělesnost, jeho vlastnosti a směřování jeho života.³ Hlavním vývojovým úkolem dospívání je především uvolnění ze závislosti na rodičích a navazování k významnějším vztahům k vrstevníkům obojího pohlaví.⁴ Význam rodiny stále přetrvává, ale interakce s rodinnými příslušníky se mění a rodiče bývají nezdědka důležití více v kontaktu na dálku. Dospívající potřebují vědět, že mají doma porozumění a zázemí, aby mohli expandovat stále více do světa, a budovat nové vztahy a tím vytvářet další sociální sítě.⁵

1.1 Adolescence

Termín adolescence je odvozen z latinského *adolescere* = dorůstat, dospívat. Časové vymezení tohoto období se u jednotlivých autorů různí. Většinou je adolescence datována od 15 do 20 (22) let. Charakteristikou adolescence zůstává, že je považována za most mezi dětstvím a dospělostí.⁶ Somatický vývoj je v adolescenci ukončen, tvar těla dostává dospělou podobu. Svalstvo mohutní, zlepšuje se koordinace, hoši vykazují vysokou fyzickou výkonnost, dívky mají ladnější pohyby. Fyzický růst se zpomaluje, rozvíjí se hlavně psychické funkce. Toto období je dobou tělesné krásy, svěžesti, dychtivosti a duševní bystroti.

Úkolem adolescence je dosažení zralé a kultivované osobnosti. Dochází k individualizaci a socializaci jedince. Probíhá volba a příprava na povolání, bývá dosaženo nezávislosti na rodině, rozvíjí se vztahy s vrstevníky, počínají sexuální vztahy.⁷ Vyvíjí se sebepojetí. Mladý člověk hledá v tomto období odpověď na řadu otázek: jaký jsem, kdo jsem, kam

¹ Srov. HELUS, Z., *Sociální psychologie pro pedagogy*, s. 9

² Srov. KRAUS, B. A POLÁČKOVÁ, V., *Člověk, prostředí výchova*, s. 54

³ Srov. HELUS, Z., *Sociální psychologie pro pedagogy*, s. 71

⁴ Srov. LANGMEIER, J., KREJČÍŘOVÁ, D. *Vývojová psychologie*, s.149

⁵ Srov. GILLERNOVÁ, I., KREJČOVÁ, L. *Sociální dovednosti ve škole*, s. 199

⁶ Srov. MACEK, P. *Adolescence*, s. 9-10

⁷ Srov. ČÁČKA, O. *Psychologie duševního vývoje dětí a dospívajících s faktory optimalizace*, s. 229

patřím, kam směřuji, co je pro mě v životě nejdůležitější, jaké jsou mé hodnoty. Znamená to, že adolescent musí dobře poznat své možnosti a meze, přijmout svou jedinečnost.⁸

1.2 Interakce dospívajících s vnějšími podmínkami

Prožívání a chování dospívajících je ovlivněno samozřejmě také podmínkami, ve kterých probíhá. Osobnost a prostředí se navzájem ovlivňují. Charakter interakce závisí jak na vyspělosti jedince, tak na kvalitě vnějších vlivů. V sociálním světě adolescentů dominují zpočátku ještě rodiče, sourozenci, přátelé. S věkem se mění charakter interakce, postupně se mění i vztahy k autoritám. Zpočátku nachází dospívající oporu ve skupině spolužáků, postupně začíná preferovat osobní sebezvoje.⁹

Kvalitu života dospívajícího nejvíce sytí kvalita zdraví (cvičení, sport), charakteristiky prostředí (pocit bezpečí, domov, škola), sociální podmínky (kamarádi, trávení volného času, místa, která dotyčný navštěvuje), individuální charakteristiky (sebehodnocení, sebe-pojetí) a příležitosti k růstu (úspěch, nové informace, dovednosti a jejich osvojování, kvalita vzdělání).¹⁰

Proces socializace probíhá v různých prostředích – v rodině, škole, kamarádkých skupinách, nejrůznějších institucích. Ovlivňují ji prostředky masové komunikace – televize, internet, tisk. Některá tato prostředí sledují podobné cíle a doplňují se, jiná mohou zaujímat kritický, až odmítavý postoj a prosazovat odlišné socializační záměry.

Bronfenbrenner rozlišuje mikroprostředí, mezoprostředí, exoprostředí a makroprostředí.

Mikroprostředí dospívajícího tvoří lidi, v jeho bezprostřední blízkosti (rodina, kamarádi, sportovní oddíl apod.) a vybavení, které je jejich součástí. V tomto prostředí má dospívající své nezpochybnitelné postavení, pocit bezpečí a jistoty a vyvíjí aktivity, které napomáhají k rozvoji osobnosti.

⁸ Srov. LANGMEIER, J., KREJČÍŘOVÁ, D. *Vývojová psychologie*, s. 156

⁹ Srov. ČAČKA, O. *Psychologie duševního vývoje dětí a dospívajících s faktory optimalizace*, s. 296

¹⁰ Srov. KREJČOVÁ, L. *Psychologické aspekty vzdělávání dospívajících*, s. 39

Mezoprostředí tvoří různá mikroprostředí jedince a jejich vzájemné vztahy (škola, pracoviště, chata, prostředí mimo kontrolu dospělých). Jeho význam v socializaci je především v tom, že dospívající vstupuje do rozmanitých oblastí života, vymezuje v nich svá postavení a může odlišně vyjádřit svou přináležitost. Počet mikroprostředí, v nichž mladistvý žije, se rozšiřuje, což je nutná podmínka vývoje zdravého sebevědomí dospívajícího jedince. Důležitá je eliminace konfliktů mezi mikroprostředími (například rodina – škola).

Exoprostředí je prostředí, s nímž není jedinec v přímém kontaktu, ale o kterém si činí představu, má k němu vztah a zajímá se o něj (pracoviště rodičů, město, ve kterém žije, apod.). Socializační funkcí tohoto prostředí je uvádět mladistvé do širších souvislostí života, sociálních vztahů a událostí přes rámec osobních kontaktů.

Makroprostředí začleňuje jedince do společensko- kulturních celků (církve, politické hnutí, apod.). Socializační funkcí makroprostředí je konstituovat člověka v jeho občanství, ukazuje lidskou pospolitost. Bez tohoto sebevědomění není možný plný rozvoj osobnosti mladistvého.¹¹

¹¹ Srov. HELUS, Z., *Sociální psychologie pro pedagogy*, s. 87- 92

2 RODINA JAKO SOCIALIZAČNÍ ČINITELE

Nejvýznamnějším prostředím, které dominantně ovlivňuje rozvoj jedince je rodina.¹² Je to nejstarší základní společenská skupina s těsně spjatými vztahy, funkcemi a činnostmi, které zajišťují potřeby svých členů. Adaptuje se na její proměny a vývojové stupně. Jedním z hlavních posláních je poskytnutí péče a ochrany. Z hlediska socializace je rodina nejvýznamnější součástí společenské mikrostruktury, která provází člověka ve všech fázích jeho života.¹³ Každá rodina je svérázné socializační prostředí s různými postoji vůči okolí, klade své socializační nároky, působí jedinečným způsobem a jedinec také svým jedinečným způsobem tento proces zvládá.¹⁴

V dospívání dochází k uvolňování se ze závislosti na rodičích. Tento proces může být provázen jak devalvačními, tak evalvačními vlivy jak ze strany rodičů, tak i dospívajících nebo ostatních dospělých. Mezi tyto vlivy patří např. neadaptovanost dospívajících, adaptabilita rodičů, neúplná rodina.¹⁵

Rodina hraje také významnou úlohu při volbě dalšího vzdělávání a profese dospívajícího. Přístup rodičů je ovlivněn ve velké míře socioekonomickým statutem rodiny. Rodiče často chtějí své dítě chránit před špatným rozhodnutím, nechtějí upřednostnit jeho preference a limitují dospívajícího výběrem škol. Někteří rodiče jsou nerozhodní a nejistí, nedokáží dítěti poradit nebo naopak chtějí, aby si dítě zvolilo školu samo, aby rodičům později nevyčítalo, že dítě do něčeho nutili.¹⁶

2.1 Vliv rodiny

Rodina se svými různými znaky promítá do osobnosti jedince, ovlivňuje jeho vývoj a osobnost. Působí také na předpoklady pro úspěchy či neúspěch ve škole. Socioekonomický status rodiny koreluje s osobností, výkonem, sebeprosazením a životním úspěchem jedince.¹⁷ Jaký dopad může mít „špatný“ vliv rodiny ukazuje obrázek 1 na str. 14.

¹² Srov. ŘÍČAN, P., KREJČÍŘOVÁ, D. *Dětská klinická psychologie*, s. 49

¹³ Srov. DUNOVSKÝ, J. a kol. *Sociální pediatrie*, s. 91

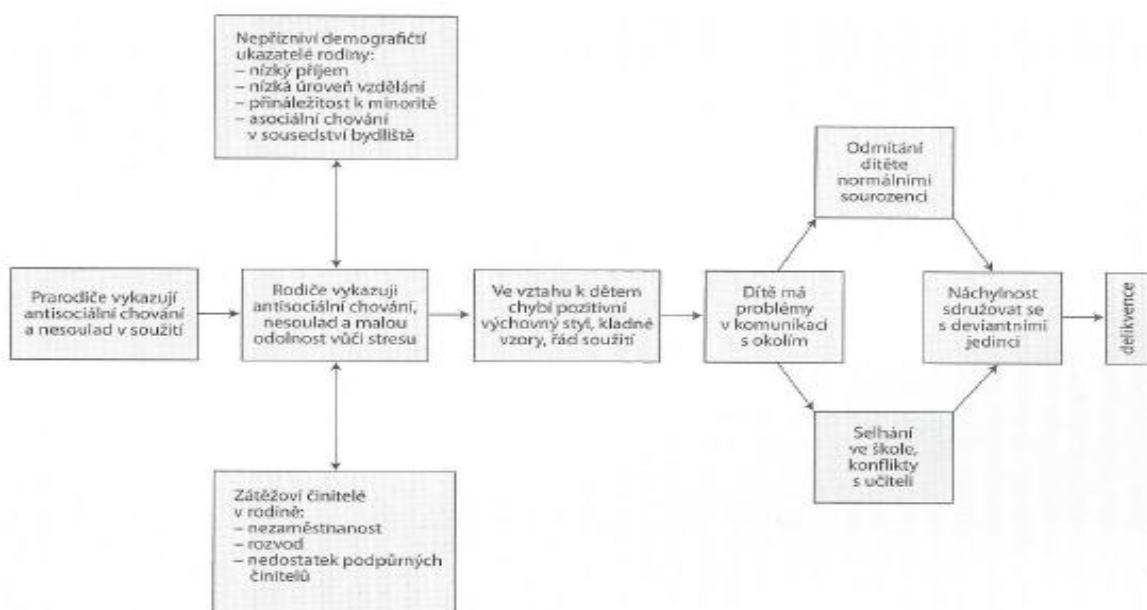
¹⁴ Srov. HELUS, Z., *Sociální psychologie pro pedagogy*, s. 87

¹⁵ Srov. ČAČKA, O. *Psychologie duševního vývoje dětí a dospívajících s faktory optimalizace*, s. 301-304

¹⁶ Srov. HLAĐO, P. *Pedagogická orientace*, s. 72 -74

¹⁷ Srov. HELUS, Z., *Sociální psychologie pro pedagogy*, s. 167

Rodina má také velký vliv při volbě povolání adolescenta. Mnohdy volba profese souvisí s rodinnou tradicí, ambicemi, očekávanými perspektivami apod. Z výzkumů volby povolání vyplývá, že na prvním místě z vnějších vlivů jsou rodiče.¹⁸ Interakce mezi rodinou a dospívajícím se v průběhu adolescence mění. Vazby s rodinou se uvolňují, mnohdy rodinné soužití významně ovlivní studium na střední škole mimo bydliště. Adolescenti bydlí v domově mládeže a kontakt s rodinou mají pouze během víkendů.¹⁹

Obr. 1 Řetězení sociálních souvislostí²⁰

2.2 Výchovné styly v rodinách dospívajících

Výchovné styly v rodinách dospívajících popsala D. Baumrind (1991).

Autoritářští rodiče se snaží dospívajícího ovlivňovat, hodnotit, kontrolovat v souladu s normami. Jejich hlavním úkolem je kontrola, emoce k dětem jsou spíše záporné.

¹⁸ Srov. ČAČKA, O. *Psychologie duševního vývoje dětí a dospívajících s faktory optimalizace*, s. 282

¹⁹ Srov. KREJČOVÁ, L. *Psychologické aspekty vzdělávání dospívajících*, s. 21

²⁰ HELUS, Z., *Sociální psychologie pro pedagogy*, s. 42

Autoritativní rodiče vedou děti aktivním způsobem, řeší problémy, komunikují a vysvětlují svá rozhodnutí. Dochází ke kombinaci kontroly a kladným emocím dítěte.

Liberalní rodiče minimálně kontrolují, praktikují nenásilný, akceptující způsob výchovy. K dětem převahuje kladný emocionální vztah.

Odmítající rodiče nereagují na potřeby dítěte, nedochází k jeho kontrole a ani výchově.

Tradiční výchova rodičů má typické vymezené role otců a matek, tím se liší od předchozích modelů.²¹

2.3 Problémy v rodinách dospívajících

Rodina je místo, kde dochází k dynamickému uspokojování nebo frustraci potřeb a je zdroj životních zkušeností a poznatků. V adolescenci dochází u dětí k oslabování autority rodičů a vzniká nová kvalita vzájemných vztahů. Období adolescence klade velké nároky jak na dospívající, tak i na rodiče. Do rodinných vztahů se promítá jednak krize identity, negativismus a zvýšená kritičnost dospívajících vůči dospělým. Touha dospívajících po samostatnosti se projevuje odmítáním kontaktů, požadují omezení kontroly rodičů, vynucují si rovnocenné chování. Vztah k rodičům mnohdy kolísá od projevů dětského chování, přes nekonfliktní vztahy, lhostejnost a může vyústit až v nenávist a přerušování psychického kontaktu s rodičem. Tyto problémy nejsou ale způsobeny jen neadaptovaností dospívajících, ale také adaptabilitou rodičů.

Rodiče bývají zpočátku nepřipraveni na zvládnutí nové situace v rodině. Často své názory považují za bezchybné. Skutečnost, že jsou chvíle, kdy dospívající jsou ohleduplní, pozorní a vzápětí se odvrací a jsou uzavření, rodiče často mate a dochází k vzájemnému odcizení. V tomto období dospívání dětí se sami rodiče nachází v období krize životního středu, kdy začínají pociťovat i tělesné stárnutí. Často jim chybí tolerance, trpělivost a energie ke zvládnání změn ve vztahu k dospívajícím dětem.²² Dalším problémem může být i volba povolání dospívajícího dítěte. Rodiče vědí, jakou hodnotu má vzdělání. Ale i dospívající to vědí, vědí, že je potřeba se učit, mají-li dosáhnout nějakého cíle. Mnozí rodiče však uče-

²¹ Srov. KREJČOVÁ, L. *Psychologické aspekty vzdělávání dospívajících*, s. 24-25

²² Srov. ČAČKA, O. *Psychologie duševního vývoje dětí a dospívajících s faktory optimalizace*, s. 301-303

ní pro školu kladou na první a výhradní místo, zatímco jejich děti nepokládají svůj život jenom za přípravu na vzdálenou budoucnost, ale chtějí prožít naplno současnost. Společensví vrstevníků, dotek lásky jsou pro ně hodnotnější než známky.²³

²³ SMAHEL, R. *Rozhlasové přednášky o výchově dětí*, s. 117-118

3 SOCIÁLNÍ KLIMA ŠKOLY

Vedle rodinného prostředí je to školní prostředí, které se významně podílí na vývoji a rozvoji dospívajícího. Škola je součástí širšího sociálního prostředí vzhledem ke společnosti a k jednotlivci. Základním úkolem školy je předávat poznatky a dovednosti, podílet se na socializaci jedince a jeho rozvoji. Škola zdůrazňuje socializační působení hlavně na přípravu pro budoucnost a pro uplatnění dospívajícího v životě. Školní prostředí je na rozdíl od rodinného méně osobní, vyžaduje plnění zadaných úkolů.²⁴ Učení dříve či později splyne s životními perspektivami dospívajícího.²⁵

Vstupem do školního prostředí získává jedinec novou roli – žáka a začleňuje se do třídy.²⁶

Sociální vztahy ve škole jsou mnohotvárné. Vždy je přítomen učitel s určitými vlastnostmi vědomostmi, zkušenostmi, dovednostmi. Žáka je jeho partnerem a samozřejmě záleží na konkrétní situaci a specifickém prostředí. Socializačními vlivy školy je jednak působení dospělých a jednak kontakt s vrstevníky dospívajícího. Rozvíjením vzájemných vztahů ve škole dochází k edukačním procesům a působení na socializaci jedince.²⁷

Klima školy je dynamické a obsahuje různé dimenze, které působí na studenta.²⁸

Obrázek č. 2 na straně 18 pěkně znázorňuje oblasti, které na studenta působí.

Hodnoty školy představují normy chování učitelů i studentů a postoj školy ke vzdělání. V socializaci studentů dochází k vazbě se školou a zapojení života do této instituce. **Vědomí silných stránek i problémů školy** je zvažováno zejména hledisko řešení těchto problémů. **Dodržování stanovených norem a pravidel školy a požadavek péče a respektu** jsou další důležité dimenze v socializaci studenta. **Kvalita výuky** souvisí s kompetencí učitelů a propojení sociálních dovedností a školních vědomostí a znalostí. **Pozitivní očekávání** je významnou složkou školního klimatu, stejně jako **podpora učitelů** formou supervizí, týmovou spoluprací i oceněním jejich aktivit. **Fyzikální prostředí** školy nabízí zpravidla první dojem o klimatu školy.²⁹

²⁴ Srov. GILLERNOVÁ, I., KREJČOVÁ, L. *Sociální dovednosti ve škole*, s. 9

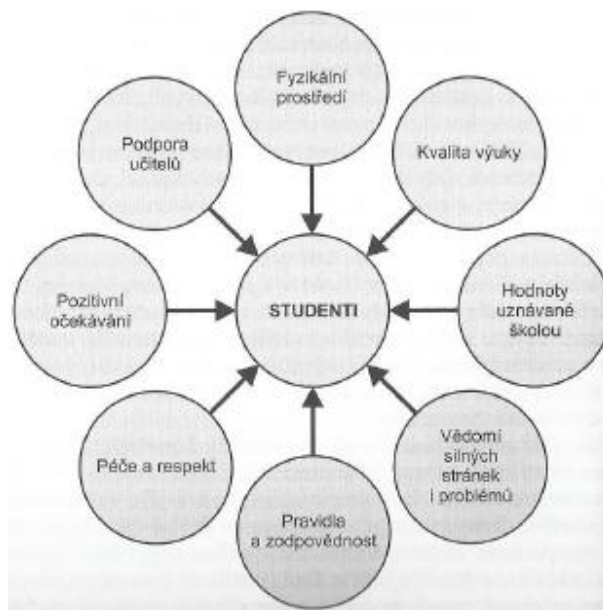
²⁵ Srov. ČAČKA, O. *Psychologie duševního vývoje dětí a dospívajících s faktory optimalizace*, s. 309

²⁶ Srov. LAŠEK, J. *Sociálně psychologické klima školních tříd a školy*, s. 8

²⁷ Srov. GILLERNOVÁ, I., KREJČOVÁ, L. *Sociální dovednosti ve škole*, s. 15-17

²⁸ Srov. GILLERNOVÁ, I., KREJČOVÁ, L. *Sociální dovednosti ve škole*, s. 105

²⁹ Srov. GILLERNOVÁ, I., KREJČOVÁ, L. *Sociální dovednosti ve škole*, s. 105-108

Obr. 2 Oblasti pozitivního školního klimatu³⁰

3.1 Třída - sociální skupina

Třída je společenské prostředí, kde tráví dospívající většinu času. Ve třídě probíhá nejen učení, ale dochází v ní k uspokojování širších psychických a sociálních potřeb jedince.³¹

Do třídy je žák trvale začleněn s možností přímého a dlouhodobého působení. Vztahy ve třídě pomáhají k rozvoji mezilidských vztahů, rozvíjejí dovednosti, postoje, návyky, hodnoty žáků. Působí výchovně a rozvíjí sociální stránku osobnosti (komunikaci, spolupráci, empatii...).

Školní třída je malá sociální skupina, kterou tvoří určitý počet jedinců, kteří vykonávají společné činnosti se společným cílem. Je tvořena jedinci, kteří se navzájem nevybrali. To s sebou nese úskalí, kdy se v ní setkávají žáci s různým zázemím a hodnotami, normami nebo postoji.³²

³⁰ GILLERNOVÁ, I., KREJČOVÁ, L. *Sociální dovednosti ve škole*, s. 106

³¹ Srov. ČAČKA, O. *Psychologie duševního vývoje dětí a dospívajících s faktory optimalizace*, s. 309

³² Srov. GILLERNOVÁ, I., KREJČOVÁ, L. *Sociální dovednosti ve škole*, s. 24-25

Třídní kolektiv má svoji vnitřní strukturu (pozice, role), má své cíle, hodnoty, normy. Důležitým činitelem jsou zde však také učitelé. Kolektiv třídy nelze vyměnit, je nutné se s ním smířit a vytvořit si vlastní místo v rámci hodnot, norem a cílů. Role a pozice získaná ve třídě (sportovní úspěchy, primus, aktivista, komik...) zpravidla ovlivňuje i další osobnostní rozvoj.

Soužití ve třídě je bohatý zdroj sociálních zkušeností. Akceptování třídou a vzájemný kontakt je pro dospívajícího posilou a významně se podílí na schopnosti adaptace jedince.³³

3.2 Vliv školy na rozvoj dospívajících

Adolescent tráví s přibývajícím věkem ve škole stále větší část svého času. Škola pro něj představuje zdroj životních změn v dospívání. Na přelomu adolescence mladý člověk přechází ze základní školy na střední. Vstupuje do neznámého prostředí školy, je konfrontován s vyššími nároky školy, setkává se s novými pedagogy, vytváří nové kamarádské vztahy s vrstevníky. Někteří adolescenti si vytváří dokonce nové zázemí v domově mládeže a seznamují se i s novým městem v místě školy. Tyto uvedené životní změny úzce souvisí s různými obavami při přechodu na novou školu, tj. obava ze šikany, ztráta přátel, obtíže při výuce, setkání s novými učiteli, kteří mohou být nepříjemní až nepřátelští.

Pokud jsou potřeby dospívajících v rozporu s tím, co se od nich ve školním prostředí očekává, může u nich dojít k poklesu motivace, zájmu, výkonnosti i změně chování. Pokud je vazba ke škole pozitivní, dospívající lépe čelí nárokům v dospívání, vzdělávání je úspěšnější a výskyt problémového chování je nižší. Dokonce se v některých momentech ukazuje, že v období dospívání hraje větší roli vazba se školou než s rodinou.³⁴

³³ Srov. ČAČKA, O. *Psychologie duševního vývoje dětí a dospívajících s faktory optimalizace*, s. 309-310

³⁴ Srov. KREJČOVÁ, L. *Psychologické aspekty vzdělávání dospívajících*, s. 29-33

3.3 Význam učitelů na efektivní socializaci

Ve školním prostředí vstupuje do popředí interakce učitele a žáka. Učitel pracuje se žáky odlišného pohlaví, různých temperamentů, charakterových vlastností a schopností a to klade na učitele mnoho nároků.³⁵

Třída dospívajících, ve které vzrůstá sebeuvědomování jejích členů, dokáže odrážet každou „chybu“ učitele, komentovat ji a udělovat i nelichotivé přezdívky. Kritika učitelů se u dospívajících stává normou chování.³⁶

Záleží na profesní dovednosti učitele, jeho charakterových vlastnostech, rysech jeho osobnosti. Dále je v učitelově profesi důležitá sociální a emocionální inteligence a jeho odolnost. Kladná a vyrovnaná odezva učitele na žáky napomáhá ke vzniku pocitu bezpečí a jistoty pro žáky. Emocionální nevyrovnanost učitele projevující se netrpělivostí a nepřiměřenými emocionálními reakcemi vytváří ve třídě náročné, až stresující prostředí. Učitel by měl být rozhodný, ochotně přijímat odpovědnost a provázet a kontrolovat žáky. K žákům by měl přistupovat s dostatečným sebevědomím, s dostatkem energie pro řešení různých vzniklých situací. Dobrý učitel věří v dobré výsledky svých žáků, vede je k aktivitě a tvořivosti.³⁷

Dospívající oceňují učitele zvláště jako autoritu bez nadřazování, jeho pochopení a dobrý vztah se žáky, ochotu vyslechnout jejich názory. S postupem času jsou schopni posuzovat i učitelovy odborné znalosti a pedagogické dovednosti.³⁸

Každý žák si přeje, aby učitel hodnotil spravedlivě. Hlavně v adolescenci hraje tento požadavek velkou roli. Učitel by měl hodnotit každého individuálně, bez kontextu třídy.³⁹

³⁵ Srov. GILLERNOVÁ, I., KREJČOVÁ, L. *Sociální dovednosti ve škole*, s. 31

³⁶ Srov. ČAČKA, O. *Psychologie duševního vývoje dětí a dospívajících s faktory optimalizace*, s. 310

³⁷ Srov. GILLERNOVÁ, I., KREJČOVÁ, L. *Sociální dovednosti ve škole*, s. 51-52

³⁸ Srov. ČAČKA, O. *Psychologie duševního vývoje dětí a dospívajících s faktory optimalizace*, s. 310 - 311

³⁹ Srov. LAŠEK, J. *Sociálně psychologické klima školních tříd a školy*, s.

3.4 Adaptační kurz v procesu socializace studentů

Adaptatio = přizpůsobení se k něčemu. Z pohledu sociálního tzn. proces začleňování jednotlivce do sociálních vztahů ve skupině.

Adaptační kurzy slouží k tomu, aby novým studentům a jejich učitelům umožnily se vzájemně poznat ve fyzické i emocionální oblasti, utvořit nové sociální vazby a nalézt své místo v nové skupině (třídním kolektivu). Kurzy urychlují adaptaci studentů prvních ročníků na nové prostředí a podílí se na co nejrychlejším zapojení nových studentů do prostředí školy, navození radosti, tolerance a spolupráce. Pomáhají také vytvořit vztah mezi učitelem, studentem a jeho rodiči.⁴⁰

Mezi základní charakteristiky adaptačních kurzů patří: aktivity absolvují třídy samostatně bez dalších tříd, za přítomnosti třídního učitele. Kurz bývá zahájen činnostmi, které umožňují představit se a zapamatovat si jména všech přítomných. Program kurzu má být pestrý z hlediska témat a činností. Každý žák je zdatnější v jiné oblasti, tak aby každý mohl předvést své schopnosti. Žáci mají dostat příležitost sami sebe prezentovat a zjistit, co mají společného se svými spolužáky. Hlavním cílem takového kurzu je umožnit studentům užít si strávený čas v kolektivu, kdy se dozví informace o svých nových spolužácích, sdílí s nimi nové zážitky, je posílena stabilita nové skupiny a studenti nabudou jistoty, že v daném kolektivu bude možné školní povinnosti zvládnout.⁴¹

V současné době zažíváme rozmach různých adaptačních kurzů na všech typech škol. Adaptační kurzy jsou vnímány pozitivně jako přínosné nejen pro nově vznikající kolektivy, ale také pro ty existující. Školy chtějí adaptačním kurzem pozitivně naladit vztahy v kolektivu, změnit atmosféru ve školství, změnit vztahy třídního učitele se žáky apod. Střední škola, která v současné době neprovádí adaptační kurzy, je v současné době spíše výjimkou.⁴²

⁴⁰ Srov. Žák, M. *Gymnos akadémos*, s. 28 - 29

⁴¹ Srov. GILLERNOVÁ, I., KREJČOVÁ, L. *Sociální dovednosti ve škole*, s. 133

⁴² Srov. Žák, M. *Gymnos akadémos*, s. 28 - 30

4 MALADAPTIVNÍ CHOVÁNÍ PŘI NEÚSPĚŠNÉ SOCIALIZACI

Adolescence je velmi citlivé období pro rozvoj problémového a rizikového chování. Za maladaptivní chování se označuje takové, v nichž se nacházejí prvky nepřiměřeného přizpůsobení se dospívajícího jedince novým požadavkům. Projevy maladaptace jsou rozmanité.⁴³ Přejíždí od mírných forem únikového charakteru (pasivita, snění, častá nemocnost) přes nápadnější jednání (lži, pomluvy, neurotizace) k, až projevům společensky nežádoucím (**záškoláctví**, podvody, krádeže, **agresivita**) nebo dokonce škodlivým (delikvence, **šikana**, narkomanie, psychózy).⁴⁴

Záleží na osobnosti dospívajícího. Dominantní jedinec bude mít tendenci se chovat agresivně, úzkostný jedinec bude směřovat k útěku.

Vyrovňování se s těmito maladaptivními projevy se rozděluje do čtyř základních strategií:

- **Boj** se projevuje zvýšenou tendencí jedince k dominanci, různými druhy útoků, intrikování, neurotizace druhého, přenášením napětí.
- **Únik** je příznačný ztrátou sebedůvěry a důvěry v ostatní (jak jedince, tak i hodnoty, ideály aj.). Projevy je únik do fantazie, do určité role, apod.).
- **Hledání opory**: dítě hledá oporu u spolužáka, rodiče, učitele a pokud se mu ji nedostane, je náchylné přijmout i pseudooporu (pomocník agresora).
- **Rezignace**: se vyznačuje „vypnutím“, ztrátou motivace k vyrovnání se s novou situací.⁴⁵

Základní obranou proti vzniku sociální maladaptace je včasné podchycení symptomů, které naznačují vznik maladaptivního chování. Důležité je také to, aby si děti (dospívající) uměli vytvářet k sobě samým pozitivní přístup bez podceňování nebo přeceňování svých schopností, dovedností a budoucích možností, jejímž hlavním zdrojem je především dobře fungující rodina, kamarádi a školní prostředí.⁴⁶

⁴³ Srov. DAŘÍLEK, P., KUSÁK, P. *Pedagogická psychologie*, s. 200

⁴⁴ Srov. ČAČKA, O. *Psychologie duševního vývoje dětí a dospívajících s faktory optimalizace*, s. 332

⁴⁵ Srov. STŘELEČEK, S. *Studie z teorie a metodiky výchovy II.*, s. 30-31

⁴⁶ Srov. DUNOVSKÝ, J. a kol. *Sociální pediatrie*, s. 158

II. PRAKTICKÁ ČÁST

5 EMPIRICKÁ ČÁST

Empirická část bakalářské práce je zaměřena na výzkum prováděný na Střední škole řemesel v Třebíči. Zahrnuje výzkumné hypotézy, charakteristiku respondentů, realizaci výzkumu, analýzu získaných informací a jejich interpretaci.

5.1 Stanovení výzkumných hypotéz

Cílem výzkumného šetření bylo analyzovat sociální problematiku přechodu studentů ze základní na střední školu. Výzkum měl potvrdit nebo vyvrátit tyto hypotézy:

Hypotéza H1: Student, který je na škole z vlastní vůle, se adaptuje v novém sociálním prostředí školy lépe, než student, kterému vybrali školu rodiče.

Hypotéza H2: U většiny studentů převládá názor, že klima ve třídě ovlivňuje sociální adaptaci na nové školní prostředí.

Hypotéza H3: Většina studentů je přesvědčena, že osobnost pedagoga dokáže ovlivnit úspěšnou socializaci studenta ve třídě.

Hypotéza H4: Studenti z vesnice se lépe adaptují v hodinách odborného výcviku než studenti z města.

Hypotéza H5: Efektivní socializace studenta proběhne po absolvování adaptačního kurzu.

5.2 Charakteristika respondentů a forma výzkumné techniky

V bakalářské práci jsem zjišťoval názory studentů na sociální problematiku přechodu ze základní na střední školu. Soubor výzkumu tvořili studenti Střední školy řemesel v Třebíči (viz příloha II, str. 64).

Šetření jsem provedl formou anonymního dotazníku. Výhoda této metody je získání velkého počtu potřebných informací za krátkou časovou jednotku. Nevýhodou dotazníkové metody je fakt, že ne každý respondent může vyplnit dotazník pravdivě a i vlivem klesající pozornosti při vyplňování dotazníku může dojít k záměně či vynechání dotazníkové položky.

Dotazník obsahoval 21 položek. Položky 1 - 4 byly položky identifikační. Charakterizovaly respondenty, jejich pohlaví, věk, bydliště a typ studia. Položky 5-8 zjišťovaly, kdo pomáhal studentům s výběrem studia a zda jsou s tímto výběrem spokojeni. Položky 9 – 12 se dotazovaly, zda se respondent účastnil adaptačního kurzu a jeho názor na adaptaci v novém prostředí. Položky 13 – 17 zjišťovaly názory respondentů na třídní kolektiv. Položky 18 a 19 byly zaměřeny na osobnost učitele. Položka č. 20 zjišťovala úspěšnost respondenta při hodinách praktického výcviku. Poslední položka č. 21 nabízela možnost vlastního vyjádření a možného dodatku týkající se tématu.

Položky dle struktury lze rozdělit na položky otevřené (2,14,21), položky dichotomické (1,3,4,16,17). Položky uzavřeného typu, polynomické jsou položky 5,7,8,11,12,13,15,18,20. Položky polozavřeného typu, kdy mohl respondent odpověď doplnit, byly tyto položky: 6, 9,10,19.

Samotné šetření probíhalo v měsíci prosinci 2013. Studenti – respondenti dotazník vyplňovali v hodinách Občanské výchovy. Distribuci a sběr dotazníků zajišťovala Ing. Inka Hedbávná.

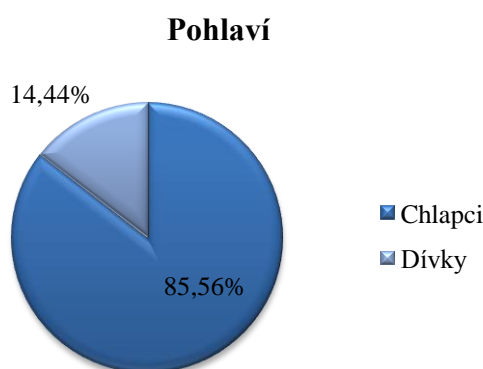
Výsledky výzkumu jsem zpracoval pomocí počítačových programů Microsoft Office Word 2007 a Statistica Verze 12.

5.3 Výsledky průzkumu a jejich analýza

K průzkumu bylo distribuováno 92 dotazníků, vráceno jich bylo 92 (tj. 100 %). Z tohoto počtu byly vyřazeny 2 dotazníky z důvodu nesmyslného vyplnění. Pro konečnou analýzu bylo použito 90 dotazníků (tj. 98 %).

Výsledky jednotlivých položek jsou uvedeny v následujících grafech a tabulkách.

Otázka č. 1: Uveďte své pohlaví.

Graf 1: Pohlaví

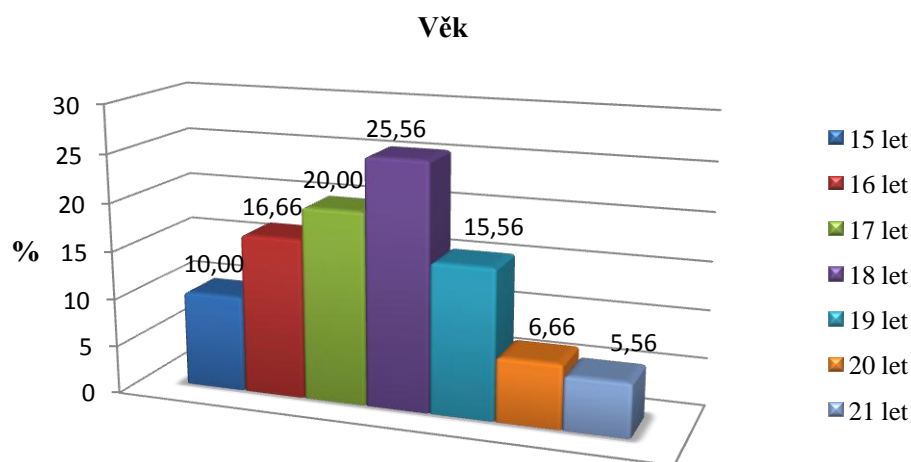
Položka č. 1 zjišťovala pohlaví respondentů. Z grafu 1 vyplývá, že z celkového počtu 90 (100 %) respondentů bylo 13 dívek (14,44 %) a 77 chlapců (85,56 %).

Otázka č. 2: Kolik je Vám let?

V položce č. 2 byl zjišťován věk respondentů. Průměrný věk všech respondentů byl 17,6 let. Z důvodu přehlednosti byla data rozdělena do věkových kategorií (viz tabulka 1 a graf 2 na straně 27).

Tabulka 1: Věk respondentů

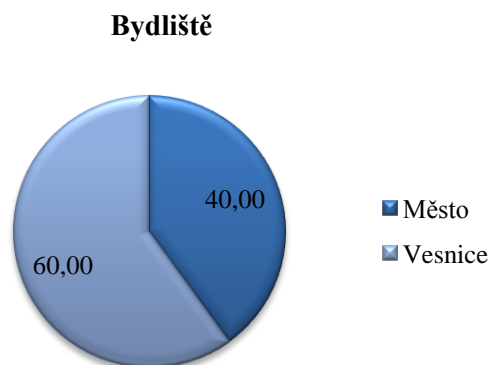
Věk respondentů	Absolutní četnost [n]	Relativní četnost [%]
15 let	9	10,00
16 let	15	16,66
17 let	18	20,00
18 let	23	25,56
19 let	14	15,56
20 let	6	6,66
21 let	5	5,56
Celkem	90	100

Graf 2: Věk respondentů

Z tabulky 1 a grafu 2 vyplývá, že nejvíce (23) byla zastoupena skupina 18letých respondentů (25,56 %). 15 let bylo 9 respondentům (10,00 %), 16 let 15 respondentům (16,66 %). Sedmnácté narozeniny oslavilo 18 respondentů (20,00 %) a devatenácté 14 respondentů (15,56 %). Dvacetiletí respondenti byli zastoupeni v počtu 6 (6,66 %) a jednadvacetiletých respondentů bylo 5 (5,56 %).

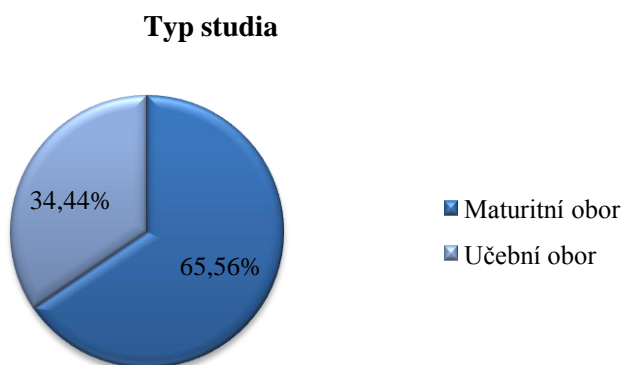
Otázka č. 3: Prosím, uveďte své současné bydliště.

Graf 3: Bydliště respondentů

V položce č. 3 měli respondenti uvést své bydliště. 36 respondentů (40,00 %) bydlelo ve městě, 54 respondentů (60,00 %) na vesnici.

Otázka č. 4: Uveďte typ studia, které studujete.

Graf 4: Typ studia

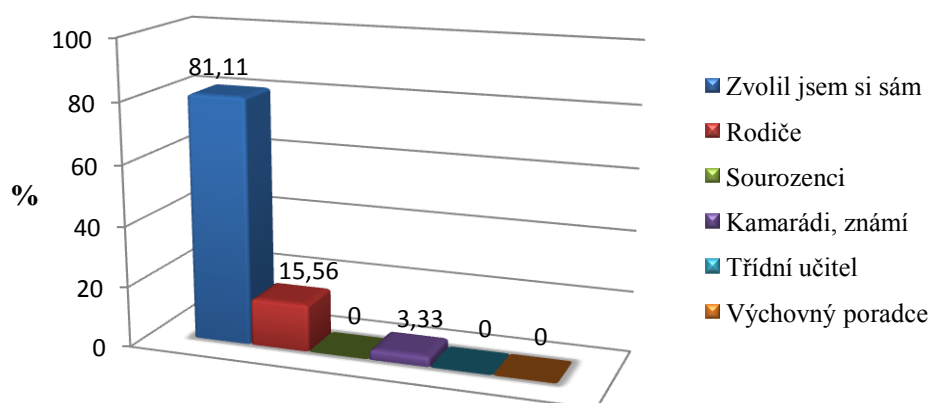
Položka č. 4 byla zaměřena na typ studia respondentů. Většina (59) respondentů (65,56 %) studovala maturitní obor. Učební obor studovalo 31 respondentů (34,44 %).

Otázka č. 5: Kdo Vám pomáhal s výběrem školy?

Tabulka 2: Pomoc při výběru školy

Kdo Vám pomáhal při výběru školy	Absolutní četnost [n]	Relativní četnost [%]
Zvolil jsem sám	73	81,11
Rodiče	14	15,56
Sourozenci	0	0,00
Kamarádi, známí	3	3,33
Třídní učitel	0	0,00
Výchovný poradce	0	0,00
Celkem	90	100

Pomoc při výběru školy

Graf 5: Pomoc při výběru školy

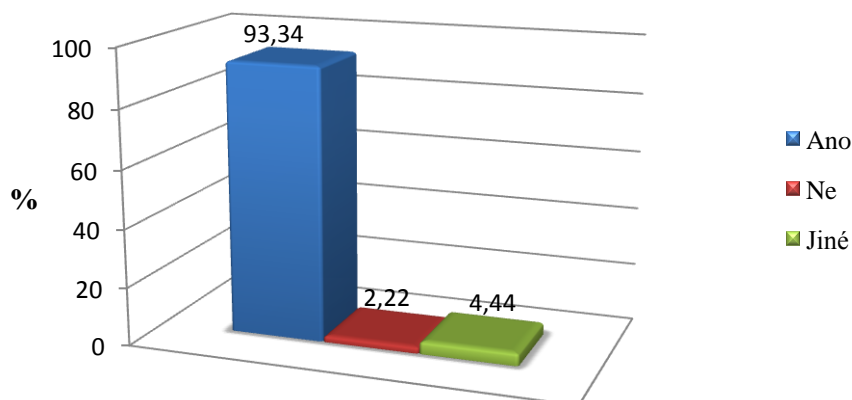
V položce č. 5 měli respondenti uvést, kdo jim pomáhal při výběru střední školy. Jak je vidno s tabulky 2 a grafu 5, většina (73) respondentů (81,11 %) uvedla, že si školu vybrala sama. Čtrnácti (15,56 %) respondentům vybrali školu rodiče. Třem respondentům (3,33 %) doporučili tuto školu kamarádi a známí. Další nabízené možnosti nevyplnil žádný respondent.

Otázka č. 6: Souhlasili rodiče s tím, abyste nastoupil/a na tuto školu?

Tabulka 3: Souhlas rodičů s výběrem školy

Souhlas rodičů s výběrem školy	Absolutní četnost [n]	Relativní četnost [%]
Ano	84	93,34
Ne	2	2,22
Jiné	4	4,44
Celkem	90	100

Souhlas rodičů s výběrem školy

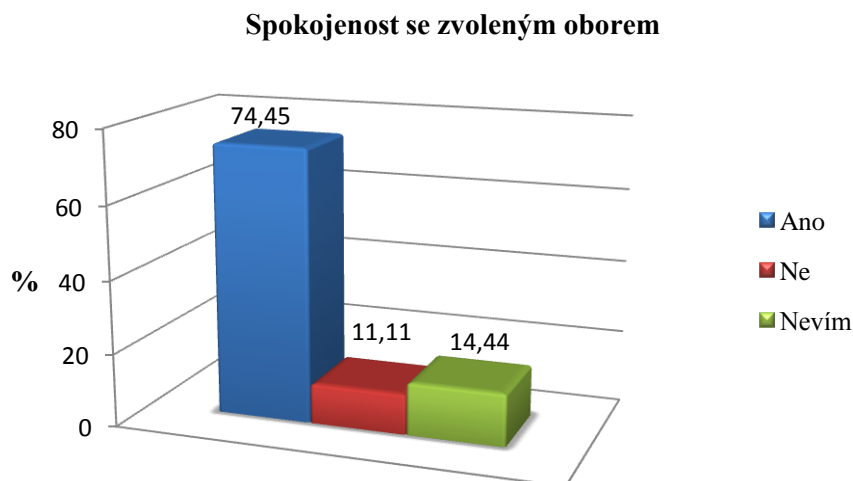
Graf 6: Souhlas rodičů s výběrem školy

Položka č. 6 zjišťovala, zda rodiče respondentů souhlasili, aby respondent na tuto školu nastoupil. Tabulka 3 a graf 6 ukazuje, že s výběrem školy souhlasilo 84 (93,34 %) rodičů respondentů. Odpověď ne zvolili 2 respondenti (2,22 %). Odpověď jiné vyplnili 4 respondenti (4,44 %). Z jejich odpovědí cituji: „ Škola byla můj zájem, rodiče jsem neposlouchal. Souhlasili s tím, že pokud mi to nepůjde, tak odejdu. Přestupoval jsem z jiné školy, jeden rodič souhlasil, druhý nesouhlasil. Rodičům to je jedno.“

Otázka č. 7: Jste spokojený/á s oborem, který jste si zvolil (a)?

Tabulka 4: Spokojenost se zvoleným oborem

Spokojenost se zvoleným oborem	Absolutní četnost [n]	Relativní četnost [%]
Ano	67	74,45
Ne	10	11,11
Nevím	13	14,44
Celkem	90	100

Graf 7: Spokojenost se zvoleným oborem

Z tabulky 4 a grafu 7 vyplývá, že s oborem, který si zvolili je spokojeno 67 (74,45 %) respondentů. Na možnost ne odpovědělo 10 respondentů (11,11 %). Možnost nevím zvolilo 13 respondentů (14,44 %).

Pro získání informací k hypotéze 1 (str. 24), byla vypracována následující tabulka 5 (str. 32).

Tabulka 5: Spokojenost s oborem (H1)

Spokojenost s oborem	Absolutní četnost [n]	Relativní četnost [%]
Ano	10	71,43
Ne	3	21,43
Nevím	1	7,14
Celkem	14	100

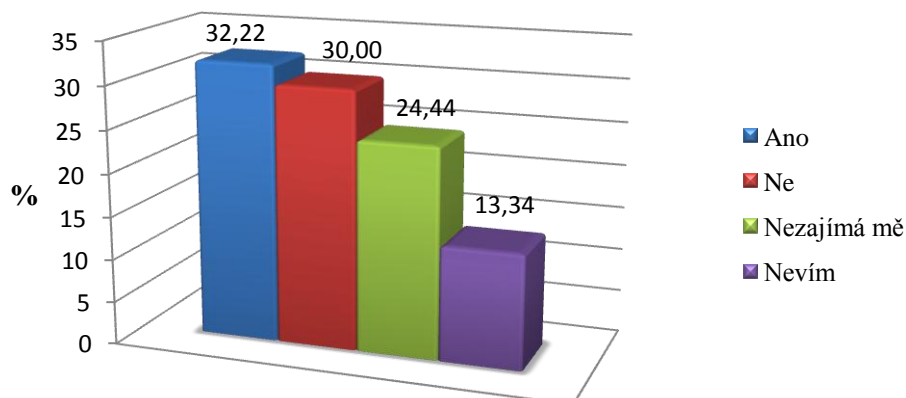
Dle výsledků vyplývajících z tabulky 2 a grafu 5 (str. 29) 14 respondentům zvolili školu rodiče. Z tabulky 5 je patrné, že s oborem je spokojeno 10 (71,43 %) respondentů. Spokojeno s oborem nejsou 3 (21,43 %) respondenti. Odpověď nevím zvolil 1 respondent (7,14 %).

Otázka č. 8: Líbí se Vám prostředí školy?

Tabulka 6: Prostředí školy

Líbí se mi prostředí školy	Absolutní četnost [n]	Relativní četnost [%]
Ano	29	32,22
Ne	27	30,00
O prostředí se nezajímám	22	24,44
Nevím	12	13,34
Celkem	90	100

Líbí se mi prostředí školy

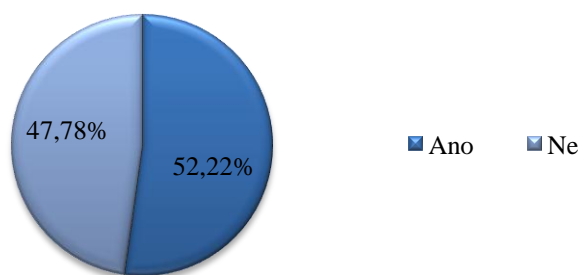

Graf 8: Prostředí školy

Jak se respondentům líbí prostředí školy, bylo zjišťováno v položce č. 8. Jak vyplývá z tabulky 6 (str. 32) a grafu 8, prostředí se líbí 29 respondentům (32,22 %). Se školním prostředím je nespokojeno 27 respondentů (30,00 %). Odpověď, že se o školní prostředí nezajímá, zvolilo 22 (24,44 %) respondentů. Možnost nevím zvolilo 12 (13,34 %) respondentů.

Otázka č. 9: Zúčastnil (a) jste se adaptačního kurzu v prvním ročníku?

Účast na adaptačním kurzu

Graf 9: Účast na adaptačním kurzu

Položka č. 9 se dotazovala, zda se respondenti účastnili adaptačního kurzu. Graf 9 (str. 33) ukazuje, že 52,22 % (47) respondentů adaptační kurz absolvovala. 47,78 % (43) respondentů se adaptačního kurzu nezúčastnilo. U této položky mohli respondenti doplnit, proč se kurzu nezúčastnili. Této možnosti využilo 37 respondentů. Důvody jsou vypracovány v tabulce 7.

Tabulka 7: Proč jsem se neúčastnil adaptačního kurzu

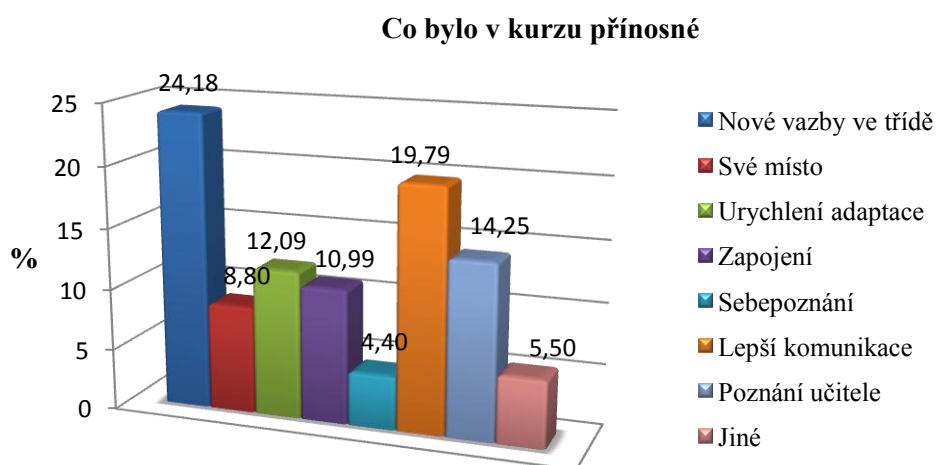
Neúčast na adaptačním kurzu	Absolutní četnost [n]	Relativní četnost [%]
Kurz se nekonal	33	89,19
Finanční důvody	1	2,70
Nevím	2	5,41
Nastoupil jsem později do školy	1	2,70
Celkem	37	100

Důvod nekonání adaptačního kurzu uvedlo 33 (89,19 %) respondentů. Z finančních důvodů se kurzu neúčastnil 1 respondent (2,70 %). Důvod nevím vyplnili 2 respondenti (5,41 %). Jeden respondent (2,70 %) uvedl jako důvod neúčasti na adaptačním kurzu, že nastoupil do školy až později.

Otázka č. 10: Co pro Vás bylo v kurzu přínosné?

Tabulka 8: Co bylo v kurzu přínosné

Co pro Vás bylo v kurzu přínosné	Absolutní četnost [n]	Relativní četnost [%]
Vytvoření nových vazeb ve třídě	22	24,18
Našel jsem si ve třídě své místo	8	8,80
Urychlil mou adaptaci v novém prostředí	11	12,09
Zapojení do života v nové škole	10	10,99
Poznal sem sám sebe	4	4,40
Lepší komunikace v nové třídě	18	19,79
Poznal jsem třídního učitele	13	14,25
Jiné	5	5,50
Celkem	91	100

Graf 10: Co bylo v kurzu přínosné

V tabulce 8 a grafu 10 jsou vypracovány odpovědi na položku č. 10. V této položce mohli respondenti označit více možných odpovědí. Celkem bylo 91 odpovědí. Ve 22 případech

(24,18 % odpovědí) byl adaptační kurz přínosný k vytvoření nových vazeb v nové třídě. Osm případů (8,80 % odpovědí) si našlo v nové třídě své místo. V 11 případech (12,09 % odpovědí) bylo uvedeno, že adaptační kurz urychlil adaptaci v novém prostředí. 10 případů (10,99 % odpovědí) se po kurzu lépe zapojilo do života v nové škole. Ve 4 případech (4,40 % odpovědí) došlo k poznání sebe sama. Pro 18 případů (19,79 % odpovědí) byl kurz přínosný ke zlepšení komunikace v nové třídě. 13 případů (14,25 % odpovědí) uvedlo, že poznali třídního učitele. V 5 případech (5,50 % odpovědí) vyplnili možnost jiné. Z odpovědí respondentů cituji:

„Nevím.“

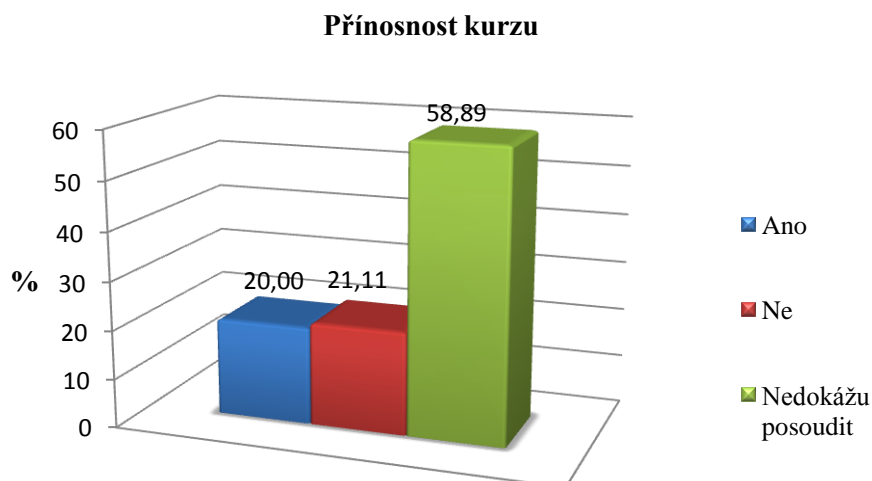
„Nic nepřinesl“ (vyplněno ve třech případech).

„Rozumím si s vyučujícími a mistry odborného výcviku“.

Otázka č. 11: Byl pro Vás tento kurz přínosný?

Tabulka 9: Přínosnost kurzu

Byl kurz přínosný	Absolutní četnost [n]	Relativní četnost [%]
Ano	18	20,00
Ne	19	21,11
Nedokážu posoudit	53	58,89
Celkem	90	100

Graf 11: Přínosnost kurzu

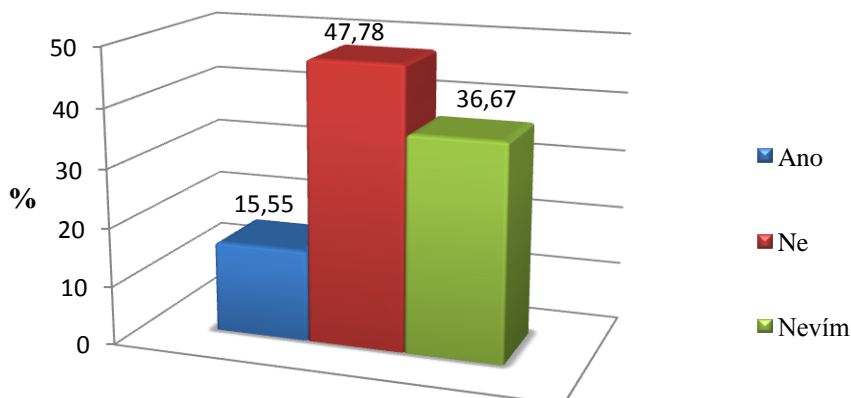
Položka č. 11 se dotazovala respondentů, zda pro ně byl adaptační kurz přínosný. Z tabulky 9 (str. 36) a grafu 11 vyplývá, že 18 respondentů (20,00 %) zvolila odpověď ano. Ne označilo 19 (21,11 %) respondentů. Většina 53 (58,89 %) respondentů uvedla, že nedokáže posoudit, zda pro ně byl adaptační kurz přínosný.

Otázka č. 12: Myslíte si, že pokud byste se kurzu nezúčastnil (a), byla by adaptace v novém prostředí těžší?

Tabulka 10: Těžší adaptace při neúčasti na kurzu

Těžší adaptace při neúčasti na kurzu	Absolutní četnost [n]	Relativní četnost [%]
Ano	14	15,55
Ne	43	47,78
Nevím	33	36,67
Celkem	90	100

Těžší adaptace při neúčasti na kurzu

Graf 12: Těžší adaptace při neúčasti na kurzu

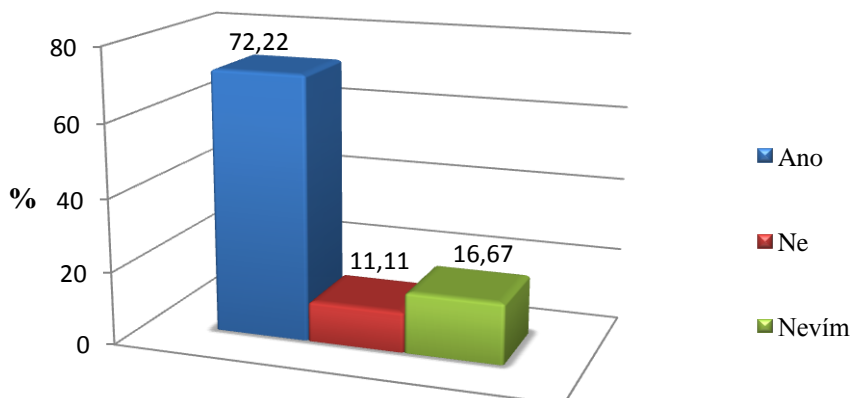
Položka č. 12 zjišťovala, zda si respondenti myslí, že pokud by se kurzu nezúčastnili, tak by byla adaptace v novém prostředí těžší. Odpověď ano vyplnilo 14 (15,55 %) respondentů. Možnost ne zvolilo 43 (47,78 %) respondentů. Možnost nevím označilo 33 (36,67 %) respondentů.

Otázka č. 13: Líbí se Vám ve Vašem třídním kolektivu

Tabulka 11: Líbí se Vám v třídním kolektivu

Líbí se Vám v třídním kolektivu	Absolutní četnost [n]	Relativní četnost [%]
Ano	65	72,22
Ne	10	11,11
Nevím	15	16,67
Celkem	90	100

Líbí se Vám v třídním kolektivu

Graf 13: Líbí se Vám v třídním kolektivu

U položky č. 13 měli respondenti uvést, zda se jim líbí v třídním kolektivu. Z tabulky 11 (str. 38) a grafu 13 je vidět, že 65 (72,22 %) respondentům se ve třídě líbí. Odpověď ne zvolilo 10 (11,11 %) respondentů, odpověď nevím 15 (16,67 %) respondentů.

Pro zhodnocení hypotézy 1 (str. 24) byla vypracována následující tabulka 12.

Tabulka 12: Líbí se Vám ve třídě (H1)

Líbí se Vám ve třídě	Absolutní četnost [n]	Relativní četnost [%]
Ano	9	64,29
Ne	2	14,29
Nevím	3	21,42
Celkem	14	100

Ze 14 respondentů, kterým školu vybrali rodiče (viz str. 29) je ve třídním kolektivu spokojeno 9 respondentů (64,29 %). Nespokojeni jsou 2 respondenti (14,29 %). Možnost nevím označili 3 respondenti (21,42 %).

Otázka č. 14: Pokud jste v otázce č. 13 zvolil (a) odpověď ne, napište, prosím, co se Vám nelíbí.

Pokud respondenti zvolili u položky č. 13 možnost ne, měli v položce č. 14 uvést důvod, proč se jim ve třídním kolektivu nelíbí. Tuto položku vyplnilo všech 10 (11,11 %) respondentů. Z jejich odpovědí cituji:

„Holky jsou namyšlený, jsou zde feťáci“.

„Josef a Martin jsou nevychovaní“.

„Chování žáků“.

„Žáci“.

„Někteří spolužáci“.

„Že jsme nebyli na adaptačním kurzu“.

„Není zde tak dobrá parta jako na učebním oboru“.

„Jsou hloupí, líní, pomalí. Nezaslouží si chodit na maturitní obor. Nemají na to a ani si toho neváží“.

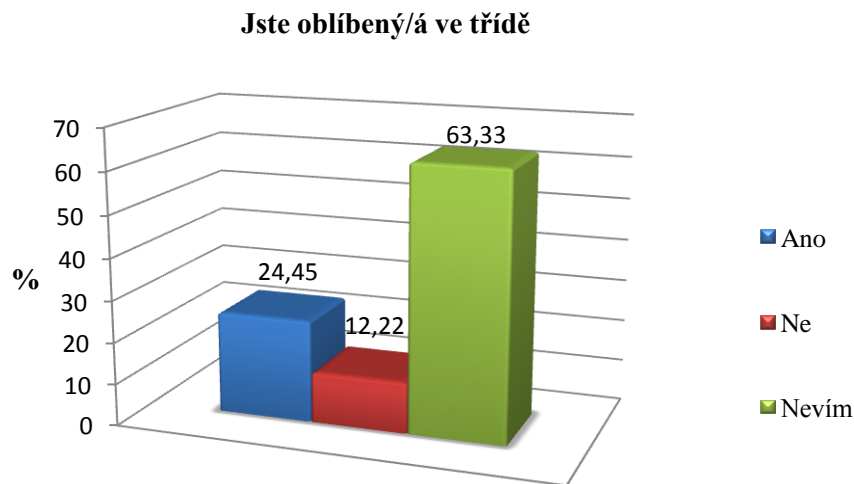
„Pár lidí v kolektivu“.

„Uřvanost třídy“.

Otázka č. 15: Myslíte si, že jste ve třídním kolektivu oblíbený(á)?

Tabulka 13: Jste ve třídě oblíbený/á

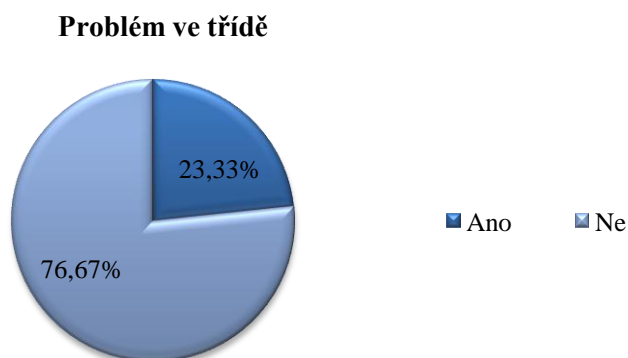
Jste ve třídě oblíbený/á	Absolutní četnost [n]	Relativní četnost [%]
Ano	22	24,45
Ne	11	12,22
Nevím	57	63,33
Celkem	90	100

Graf 14: Jste oblíbený/á ve třídě

Položka č. 15 byla zaměřena na to, zda si respondenti myslí, jestli jsou ve třídním kolektivu oblíbení. Výsledky jsou vypracovány v tabulce 13 (str. 40) a grafu 14. Odpověď ano vyplnilo 22 (24,45 %) respondentů. Odpověď ne zvolilo 11 (12,22 %) respondentů. Nevím označilo 57 (63,33 %) respondentů.

Otázka č. 16: Máte s někým ve třídě „problém“?

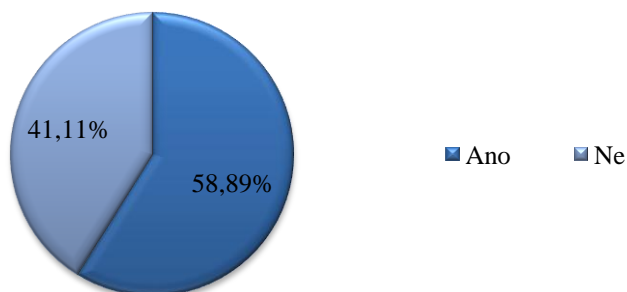
Graf 15: Máte s někým ve třídě „problém“

Položkou č. 16 se zjišťovalo, zda mají respondenti s někým ve třídě „problém“. Graf 15 ukazuje, že 23,33 % (21) respondentů uvedlo odpověď ano. 76,67 % (69) respondentů vy-

plnilo, že ve třídě s nikým „problém“ nemají. Ač tato položka neskýtala možnost volného doplnění, jeden respondent po zaškrtnutí možnosti „ano“, připsal, cituji: „*S učitelkou*“.

Otázka č. 17: Myslíte si, že klima ve třídě ovlivňuje adaptaci na nové školní prostředí?

Ovlivnění adaptace klimatem ve třídě

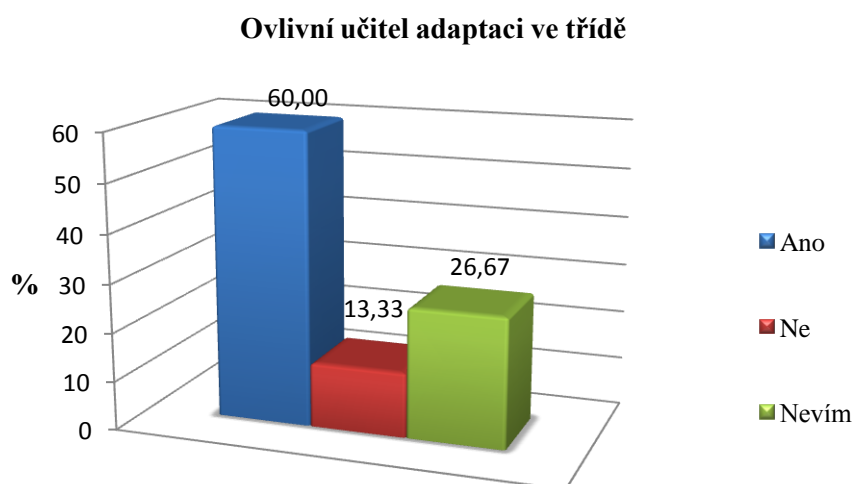
Graf 16: Ovlivnění adaptace klimatem ve třídě

Položka č. 17 se zaměřila na to, zda si respondenti myslí, že klima ve třídě ovlivňuje adaptaci na nové školní prostředí. Z grafu 16 je vidět, že odpověď ano, zvolilo 58,89 % (53) respondentů. Možnost ne označilo 41,11 % (37) respondentů.

Otázka č. 18: Může osobnost učitele ovlivnit úspěšnou adaptaci v nové třídě?

Tabulka 14: Osobnost učitele a adaptace

Ovlivní učitel adaptaci ve třídě	Absolutní četnost [n]	Relativní četnost [%]
Ano	54	60,00
Ne	12	13,33
Nevím	24	26,67
Celkem	90	100

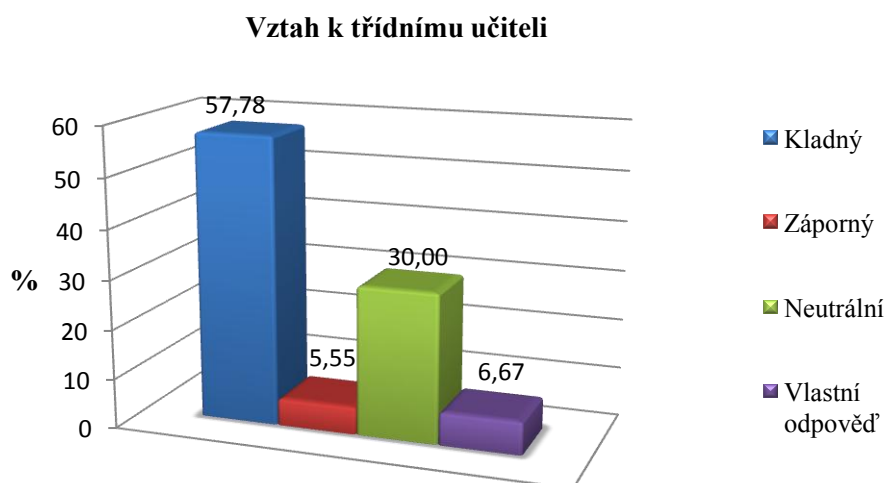
Graf 17: Osobnost učitele a adaptace

V tabulce 14 a grafu 17 jsou vypracovány odpovědi na položku č. 18, ve které byl vznesen dotaz, zda si respondenti myslí, že osobnost učitele může ovlivnit úspěšnou adaptaci v nové třídě. 54 respondentů (60,00 %) odpovědělo kladně. 12 respondentů (13,33 %) zvolilo odpověď ne a 24 (26,67 %) respondentů označilo možnost nevím.

Otázka č. 19: Jaký je Váš vztah k třídnímu učiteli?

Tabulka 15: Vztah k třídnímu učiteli

Jaký je Váš vztah k třídnímu učiteli	Absolutní četnost [n]	Relativní četnost [%]
Kladný	52	57,78
Záporný	5	5,55
Neutrální	27	30,00
Vlastní odpověď	6	6,67
Celkem	90	100

Graf 18: Vztah k třídnímu učiteli

U položky č. 19 měli respondenti uvést, jaký je jejich vztah k třídnímu učiteli. Výsledky jsou vypracovány v tabulce 15 a grafu 18. Kladný vztah označilo 52 (57,78 %) respondentů. Kolonku záporný vyplnilo 5 (5,55 %) respondentů. Jako neutrální ohodnotilo svůj vztah k učiteli 27 (30,00 %) respondentů. Vlastní odpověď zvolilo 6 (6,67 %) respondentů.

Tyto odpovědi cituji:

„Všechny učitele беру stejně“.

„Proměnlivý“.

„Záleží, jak se učitel vyspí“.

„Výborný“.

„Nesnáším ho“.

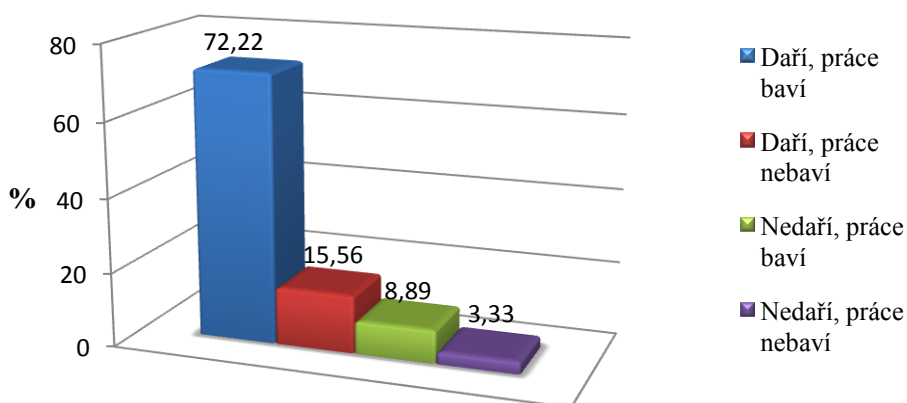
„Doufám, že kladný vztah, ale nejsem si jistý“

Položka č. 20: Jak se Vám daří v hodinách praktického výcviku?

Tabulka 16: Praktický výcvik

Jak se daří při praktickém výcviku	Absolutní četnost [n]	Relativní četnost [%]
Daří, práce mě baví	65	72,22
Daří, práce mě nebaví	14	15,56
Nedaří, práce mě baví	8	8,89
Nedaří, práce mě nebaví	3	3,33
Celkem	90	100

Jak se daří při praktickém výcviku

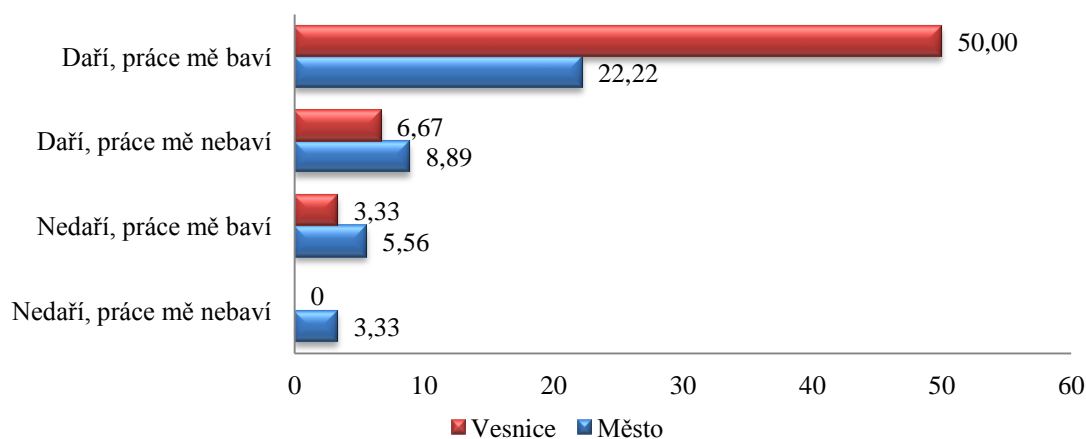
Graf 19: Jak se daří při praktickém výcviku

V položce č. 20 měli respondenti uvést, jak se jim daří v hodinách praktického výcviku. Respondenti měli na výběr ze čtyř možných odpovědí. Z tabulky 16 a grafu 19 na str. 45 je vidět, že 65 (72,22 %) respondentů práce baví a daří se jim. 14 respondentů (15,56 %) označilo, že se jim v práci daří, ale nebaví je. 8 respondentů (8,89 %) uvedlo, že se jim nedaří, ale práce je baví. 3 respondentům (3,33 %) se v práci nedaří a ani je nebaví.

Ke zhodnocení hypotézy 4, že studenti z vesnice se lépe adaptují v hodinách odborného výcviku než studenti z města, byly výsledky vypracovány do následující tabulky 17 a grafu 20 (str. 47).

Tabulka 17: Adaptace v pracovním prostředí

Adaptace v pracovním prostředí	Absolutní četnost [n]		Relativní četnost [%]	
	Město	Vesnice	Město	Vesnice
Daří, práce mě baví	20	45	22,22	50,00
Daří, práce mě nebaví	8	6	8,89	6,67
Nedaří, práce mě baví	5	3	5,56	3,33
Nedaří, práce mě nebaví	3	0	3,33	0
Celkem dle bydliště	36	54	40	60
Celkem	90		100	

Graf 20: Adaptace v pracovním prostředí

Z tabulky 17 (str. 46) a grafu 20 vyplývá, že 20 (22,22 %) respondentům z města a 45 (50,00 %) respondentům žijících na vesnici práce baví a daří se jim. Možnost, že v práci se daří, ale nebaví je, označilo 8 respondentů (8,89 %) z města a 6 respondentů (6,67 %) z vesnice. Pět respondentům (5,56 %) z města a třem (3,33 %) respondentům z vesnice se v práci nedaří, ale baví je. Třem respondentům z města (3,33 %) a 0 respondentům z vesnice se v práci nedaří a nebaví je.

Otázka č. 21: Napadá Vás něco, co v dotazníku nezaznělo a chtěl (a) byste sdělit?

Položka č. 21 byla otevřená a dávala respondentům prostor k tomu, aby mohli sdělit svůj názor k danému tématu. Této možnosti využilo 5 respondentů, jejichž názory cituji níže:

1) „Koho na škole nemáme rádi jako učitele: a) mám rád, b) zvládám to v pohodě c) ne a doplnit koho (p. učitel Janoušek).“

2) „Na dílnách se vše zhoršuje! Pracovat na autech mě baví, ale nemůže mě to bavit, když pan ředitel dělá velká omezení. Někdy není co dělat!“

3) „Ředitel vymýšlí to, čemu nerozumí a neví, jak to funguje. Zavádí novoty na praxích (zrušení bufetu, zákaz sezení, a že se musí končit až v 13,15, i když není práce).“

4) „Velký vliv na prostředí ve třídě má počet dívek. Mohu to posoudit, neboť jsem před tím byl na učňáku se samými chlapci. Kluci se v přítomnosti holek chovají klidněji a nemluví

tolik sprostě. Na druhou stranu je to ale občas špatné, protože kluci se před dívkami rádi předvádějí.“

5) *„Ředitel školy vymýšlí na praktickém výcviku nesmyslné věci a tím zdržuje práci a naše mistry“.*

5.4 Shrnutí výsledků dotazníkového šetření a vyhodnocení hypotéz

Bakalářská práce *„Změna sociálního prostředí z pohledu studentů střední školy“* je zaměřena na názory studentů Střední školy řemesel, kdy formou dotazníkového šetření bylo zjišťováno, jak se studenti adaptují v novém školním prostředí, jaké problémy toto nové sociální prostředí přináší. Otázkou bylo, kdo jim pomáhá při výběru střední školy, jak je ovlivňují rodiče při této volbě. Zajímala mě i účast studentů na adaptačním kurzu a jak jim tento kurz „pomohl“ v procesu adaptace na nové školní prostředí.

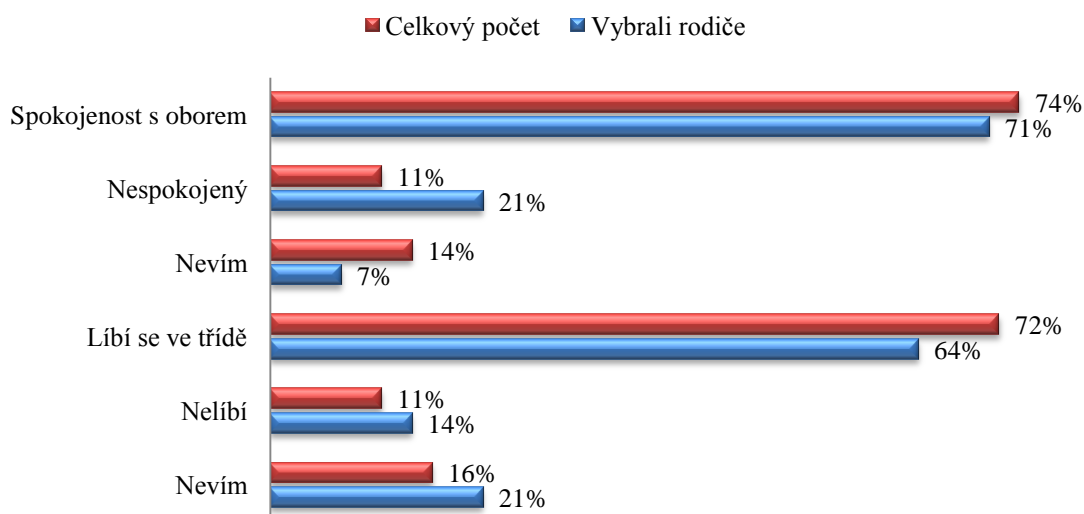
Dotazníkový průzkum byl proveden na Střední škole řemesel v Třebíči.

Z výsledků dotazníkového průzkumu lze konstatovat následující:

Z 90 platných dotazníků bylo 13 (14 %) vyplněno děvčaty a 77 dotazníků (86 %) vyplnili chlapci.

Hypotéza H1: Student, který je na škole z vlastní vůle, se adaptuje v novém sociálním prostředí školy lépe, než student, kterému vybrali školu rodiče.

Pro přehlednost byly výsledky vypracovány do následujícího grafu 21 na straně 49.

Graf 21: Hypotéza 1

Rozdíly ve výsledcích šetření nejsou zase až tolik rozdílné, nicméně je patrné, že studenti, kterým školu vybrali rodiče, jsou o několik procent méně spokojeni s oborem a ve třídě se jim také líbí méně.

H1 byla potvrzena.

H2: U většiny studentů převládá názor, že klima ve třídě ovlivňuje sociální adaptaci na nové školní prostředí.

Z odpovědí respondentů vyplývá, že většina studentů (59 %) si myslí, že klima ve třídě ovlivňuje adaptaci na nové školní prostředí. Menší část studentů (41 %) je přesvědčena, že klima ve třídě nemá na adaptaci ve školním prostředí vliv.

H 2 byla potvrzena.

H3: Většina studentů je přesvědčena, že osobnost pedagoga dokáže ovlivnit úspěšnou socializaci studenta ve třídě.

Ke zjištění této hypotézy byla respondentům položena otázka č. 18: Může osobnost učitele ovlivnit úspěšnou adaptaci v nové třídě?

S tímto tvrzením souhlasí většina studentů (60 %). Malá část studentů (13 %) je přesvědčena že učitel adaptaci neovlivní. Možnost nevím u této otázky zvolilo 27 % studentů.

H 3 byla potvrzena.

H4: Studenti z vesnice se lépe adaptují v hodinách odborného výcviku než studenti z města.

K ověření hypotézy byla vypracována tabulka 17 (str. 46) a graf 20 (str. 47). Většina studentů z vesnice (50 %) uvedla, že je práce baví a daří se jim. 7 % studentů z vesnice se v práci daří, ale nebaví je. 3 % uvedla, že se jim v práci nedaří, ale práce je baví. Možnost, že se jim při práci nedaří a práce je nebaví, zvolilo 0 % studentů z vesnice.

Studenti z města uvedli ve 22 %, že je práce baví a daří se jim při práci. 9 % městských studentů se práce daří, ale nebaví je, 6 % studentů se při práci nedaří, ale baví je. Skutečnost, že je práce nebaví a nedaří se jim, zvolili 3 % studentů z města.

H 4 byla potvrzena.

H5: Efektivní socializace studenta proběhne po absolvování adaptačního kurzu.

K ověření této hypotézy byly respondentům položeny tři otázky. Otázka č. 9 se dotazovala, zda se studenti účastnili adaptačního kurzu. Z jejich odpovědí vyplynulo, že mírná většina (52 %) studentů se adaptačního kurzu účastnilo, 48 % nikoliv.

Otázka č. 11 se studentů dotazovala, zda byl pro ně kurz přínosný. Pro 20 % studentů byl adaptační kurz přínosný, 21 % studentů zvolilo možnost ne. 59 % studentů přínosnost kurzu nedokázalo posoudit.

Otázka č. 12 zjišťovala, zda si studenti myslí, že pokud by se kurzu nezúčastnili, byla by adaptace v novém prostředí těžší. Odpověď ano zvolila menší část (15 %) studentů. Možnost ne označila většina (48 %) studentů. 37 % studentů vybralo možnost nevím.

H 5 potvrzena nebyla.

ZÁVĚR

Čtyři hypotézy, které byly v úvodu bakalářské práce vytyčeny, se podařilo potvrdit. Hypotéza č. 5 potvrzena nebyla. Výsledky dotazníkového šetření lze považovat za relevantní, ale pro komplexní hodnocení by bylo vhodné provést výzkum obsáhlejší, na více školách a s větším počtem respondentů (studentů).

V práci jsem se snažil shrnout základní myšlenky, které se vztahují ke zvládnání problémů adolescentů, jako je přechod ze základní na střední školu. Mou snahou bylo popsat, jak prožívají mladí jedinci tento přechod do nového sociálního prostředí, jak se v tomto novém prostředí adaptují a jak hodnotí vliv adaptačního kurzu na tuto adaptaci.

Teoretická část je zaměřena na období adolescence, změny těla i duševní stránky jedince. Dále je v práci zmíněn vliv prostředí na dospívajícího jedince. Zde hraje velkou roli hlavně rodina, jako největší socializační činitel, problémy v rodinách dospívajících sehrávají také svou roli. Nezastupitelnou součástí v životě adolescenta hraje i školní prostředí, klima nejen školy, ale také hlavně třídy. Samozřejmě, že pobyt v novém školním prostředí má na mladého člověka ať už pozitivní nebo negativní vliv. Musí si zvyknout na nové spolužáky, učitele, školu, dopravu do nové školy a další nové skutečnosti, s kterými se musí mladý jedinec umět vypořádat, aby proběhla adaptace úspěšně. Samozřejmě, že důležitou roli v této problematice hraje osobnost učitele. Nejen nového třídního, ale i ostatních učitelů. S těmito problémy v novém školním prostředí by měl pomáhat i adaptační kurz, s jehož přispěním by mělo dojít k úspěšnější a rychlejší adaptaci.

Hlavním cílem bakalářské práce bylo analyzovat problémy přechodu studentů ze základní na střední školu. Jak již bylo řečeno výše, v praktické části bylo stanoveno 5 hypotéz. Formou anonymního dotazníku na Střední škole řemesel v Třebíči jsem zjistil důležité informace od studentů této školy. Po zpracování výsledků byly některé výsledky překvapivé.

Zjistil jsem, že většina studentů si školu vybrala sama a také jsou na škole spokojeni. Vliv adaptačního kurzu studentům nepřipadá až tolik důležitý, zdá se, že jim adaptace v novém prostředí nedělá až tolik těžkou hlavu. Možná je to i dáno množstvím sociálních sítí na internetu, kdy se mnozí mladí lidé poznají přes tyto sítě ještě před příchodem do nové školy. Také jsem byl mile překvapen vyjádřeními v otázkách, kdy mohli studenti sami doplnit, co si myslí. Je vidět, že jim některé problémy nejsou lhostejné a chtějí je vyjádřit a řešit.

Hlavní přínos této práce vidím v získání nových informací o tom, jak studenti této střední školy nahlíží na „svou“ školu, jak jsou spokojeni s prostředím, se zvoleným oborem. Jak hodnotí přínos adaptačního kurzu, jak se jim líbí ve třídě, zda jsou v třídním kolektivu oblíbení, či zda je v té třídě někdo problematický. Také informace o vztahu studentů k třídnímu učiteli je důležitá. Protože pracuji, jako mistr odborného výcviku bylo pro mě důležité i zjištění, jak se studenti staví k hodinám praktického výcviku a zda je tato práce baví.

Doufám, že získáním těchto důležitých informací od studentů školy, pomůže odstranit zjištěné nedostatky nebo problémy, které se studentům nelíbí a chtěli by je řešit.

Byl bych velice rád, kdyby tato bakalářská práce vedla vedoucí pracovníky školy k zamyšlení a přispěla ke zlepšení sociálního prostředí na škole. Pomůže to nejen novým ale i stávajícím studentům a v neposlední řadě i pracovníkům školy.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- [1] ČAČKA, Otto. *Psychologie duševního vývoje dětí a dospívajících s faktory optimalizace*. 1. vyd. Brno: Nakladatel Jan Šabata, 2000, 378 s. ISBN 80-7239-060-0.
- [2] DAŘÍLEK, Pavel., KUSÁK, Pavel. *Pedagogická psychologie*. Olomouc: Vydavatelství Univerzity Palackého, 1998, ISBN 80-7076-837-2
- [3] DUNOVSKÝ, Jiří., a kol. *Sociální pediatrie*. 1. vyd. Praha: Grada, 1999, 284 s. ISBN 80-7169-254-9.
- [4] GILLERNOVÁ, Ilona., KREJČOVÁ, Lenka. *Sociální dovednosti ve škole*. 1. vyd. Praha: Grada, 2012, 248 s. ISBN 978-80-247-3472-9.
- [5] HELUS, Zdeněk. *Sociální psychologie pro pedagogy*, 1. vyd. Praha: Grada, 2007, 288s. ISBN 978-80-247-1168-3.
- [6] HLAĐO, Petr. Vliv sociálního okolí na kariérové rozhodování žáků při přechodu do vyššího sekundárního vzdělávání, *Pedagogická orientace*, 2010, ročník 20, číslo 3.
- [7] KRAUS, Blahoslav., POLÁČKOVÁ, Věra., et al. *Člověk, prostředí, výchova, K otázkám sociální pedagogiky*, Brno: Paido, 2001, ISBN 80-7315-004-2.
- [8] KREJČOVÁ, Lenka. *Psychologické aspekty vzdělávání dospívajících*. 1. vyd. Praha: Grada, 2011, 232 s. ISBN 978-80-247-3474-3.
- [9] LANGMEIER, Josef., KREJČÍŘOVÁ, Dana. *Vývojová psychologie*. 3. vyd. Praha: Grada, 1998, 344 s. ISBN 80-7169-195.
- [10] LAŠEK, Jan. *Sociálně psychologické klima školních tříd a školy*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2001, 161 s. ISBN 80-7041-088-4.
- [11] MACEK, Petr. *Adolescence*. 2. vyd. Praha: Portál, 2003, 144 s. ISBN 80-7178-747-7.
- [12] PRCHAL, Josef. *Vychováváme děti*. 2. vyd. Praha: SPN, 1988, 192 s. ISBN 14-520-88.

[13] ŘÍČAN, Pavel., KREJČÍŘOVÁ, Dana. *Dětská klinická psychologie*, 3. vyd. Praha: Grada, 1997, 456 s. ISBN 80-7169-512-2.

[14] SMAHEL, Rudolf. *Rozhlasové přednášky o výchově dětí*, 1. vyd. Olomouc: MCM, 1997, 127 s.

[15] STŘELEC, Stanislav. *Studie z teorie a metodiky výchovy II.*, 1. vyd. Brno: MU, 2005, 214 s. ISBN 80-210-3687-77.

[16] ŽÁK, Miroslav. Jaký má vliv úvodní soustředění (neboli adaptační kurz) na kvalitu sociálních vztahů v třídním kolektivu? *Gymnos akademos*, 2010,č. 1(2), s.42.

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

č. Číslo.

H Hypotéza.

obr. Obrázek.

str. Strana.

Tj. To jest.

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obr. 1: Řetězení sociálních souvislostí.....	14
Obr. 2: Oblasti pozitivního školního klimatu.....	18

SEZNAM GRAFŮ

Graf 1:	Pohlaví.....	26
Graf 2:	Věk.....	27
Graf 3:	Bydliště.....	28
Graf 4:	Typ studia.....	28
Graf 5:	Pomoc při výběru školy.....	29
Graf 6:	Souhlas rodičů s výběrem školy.....	30
Graf 7:	Proč jsem se neúčastnil adaptačního kurzu.....	31
Graf 8:	Prostředí školy.....	33
Graf 9:	Účast na adaptačním kurzu.....	33
Graf 10:	Co bylo v kurzu přínosné.....	35
Graf 11:	Přínosnost kurzu.....	37
Graf 12:	Těžší adaptace při neúčasti na kurzu.....	38
Graf 13:	Líbí se vám v třídním kolektivu.....	39
Graf 14:	Jste ve třídě oblíbený/á.....	41
Graf 15:	Máte s někým ve třídě problém.....	41
Graf 16:	Ovlivnění adaptace klimatem ve třídě.....	42
Graf 17:	Osobnost učitele a adaptace.....	43
Graf 18:	Vztah k třídnímu učiteli.....	44
Graf 19:	Jak se daří při praktickém výcviku.....	45
Graf 20:	Adaptace v pracovním prostředí.....	47
Graf 21:	Hypotéza 1.....	49

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1.	Věk respondentů.....	27
Tabulka 2.	Pomoc při výběru školy.....	29
Tabulka 3.	Souhlas rodičů s výběrem školy.....	30
Tabulka 4.	Spokojenost se zvoleným oborem.....	31
Tabulka 5.	Spokojenost s oborem (H1).....	32
Tabulka 6.	Prostředí školy.....	32
Tabulka 7.	Proč jsem se neúčastnil adaptačního kurzu.....	34
Tabulka 8.	Co bylo v kurzu přínosné.....	35
Tabulka 9.	Přínosnost kurzu.....	36
Tabulka 10.	Těžší adaptace při neúčasti na kurzu.....	37
Tabulka 11.	Líbí se Vám v třídním kolektivu.....	38
Tabulka 12.	Líbí se Vám ve třídě (H1).....	39
Tabulka 13.	Jste ve třídě oblíbený/á.....	40
Tabulka 14.	Osobnost učitele a adaptace.....	43
Tabulka 15.	Vztah k třídnímu učiteli.....	44
Tabulka 16.	Praktický výcvik.....	45
Tabulka 17.	Adaptace v pracovním prostředí.....	46

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha P I: Dotazník.....	59
Příloha P II: Souhlas s distribucí dotazníků.....	64

PŘÍLOHA P I: DOTAZNÍK

Milá studentko, milý studente,

jmenuji se Josef Pospíšil a jsem studentem Fakulty humanitních studií na Univerzitě Tomáše Bati ve Zlíně, obor sociální pedagogika. Chtěl bych Vás požádat o vyplnění tohoto dotazníku. Dotazník je anonymní a bude použit pouze k vyhodnocení Vašich názorů a postřehů v mé bakalářské práci s názvem „*Změna sociálního prostředí z pohledu studentů střední školy*“. Odpovědi na otázky, prosím, zakroužkujte.

Předem Vám děkuji za čas strávený při vyplňování dotazníku.

Josef Pospíšil

1. Uveďte své pohlaví:

- a) dívka
- b) chlapec

2. Kolik je Vám let?

..... let

3. Prosím, uveďte své současné bydliště:

- a) město
- b) vesnice

4. Uveďte typ studia, které studujete:

- a) maturitní obor
- b) učební obor

5. Kdo Vám pomáhal s výběrem školy?

- a) zvolil jsem si ji sám
- b) rodiče
- c) sourozenci
- d) kamarádi a známí
- e) třídní učitel
- f) výchovný poradce

6. Souhlasili rodiče s tím, abyste nastoupil (a) na tuto školu?

- a) ano
- b) ne
- c) jiné (prosím, uveďte).....

7. Jste spokojený(á) s oborem, který jste si zvolil (a)?

- a) ano
- b) ne
- c) nevím

8. Líbí se Vám prostředí školy?

- a) ano
- b) ne
- c) o prostředí se nezajímám
- d) nevím

9. Zúčastnil (a) jste se adaptačního kurzu v prvním ročníku?

- a) ano
- b) ne (proč?).....

10. Co pro Vás bylo v kurzu přínosné? Můžete zvolit více odpovědí.

- a) vytvoření nových vazeb v nové třídě
- b) našel (našla) jsem si ve třídě své místo
- c) urychlil mou adaptaci v novém prostředí
- d) zapojení do života v nové škole
- e) poznal(a) jsem sám sebe
- f) zlepšení komunikace v nové třídě
- g) poznal(a) jsem třídního učitel
- h) jiné.....

11. Byl pro Vás tento kurz přínosný?

- a) ano
- b) ne
- c) nedokážu posoudit

12. Myslíte si, že pokud byste se kurzu nezúčastnil (a), byla by adaptace v novém prostředí těžší?

- a) ano
- b) ne
- c) nevím

13. Líbí se Vám ve Vašem třídním kolektivu?

- a) ano
- b) ne
- c) nevím

14. Pokud jste v otázce č. 13 zvolil (a) odpověď ne, napište, prosím, co se Vám nelíbí:

.....
.....
.....

15. Myslíte si, že jste ve třídním kolektivu oblíbený(á)?

- a) ano
- b) ne
- c) nevím

16. Máte s někým ve třídě „problém“?

- a) ano
- b) ne

17. Myslíte si, že klima ve třídě ovlivňuje adaptaci na nové školní prostředí?

- a) ano
- b) ne

18. Může osobnost učitele ovlivnit úspěšnou adaptaci v nové třídě?

- a) ano
- b) ne
- c) nevím

19. Jaký je Váš vztah k třídnímu učiteli?

- a) kladný
- b) záporný
- c) neutrální
- d) vlastní odpověď.....

20. Jak se Vám daří v hodinách praktického výcviku?

- a) ano, daří, práce mě baví
- b) ano, daří, práce mě nebaví
- c) ne, nedaří, práce mě baví
- d) ne, nedaří, práce mě nebaví

21. Napadá Vás něco, co v dotazníku nezaznělo, a chtěl (a) byste sdělit?

.....

.....

.....

.....

Ing. Zdeněk Široký
Ředitel SŠ
Střední škola řemesel
Demlova 890
Třebíč 674 01

Vážený pane řediteli,

Žádám Vás o schválení distribuce dotazníků na Střední škole řemesel. Dotazníky jsou anonymní a jsou určeny pro studenty této školy. Vyplněné dotazníky použiji pro zpracování bakalářské práce na téma: „Změna sociálního prostředí z pohledu studentů střední školy“.

Pro nahlédnutí přikládám jeden výtisk dotazníku.

výsledky bakalářské práce Vás v případě zájmu seznámím.

Děkuji.

V Třebíči, dne 8. 11. 2013

Josef Pospíšil

Dotazníkové šetření povoleno – **nepovoleno**.

STŘEDNÍ ŠKOLA ŘEMESEL
TŘEBÍČ ©
TŘEBÍČ, Demlova 890

V Třebíči dne.....*11. 11. 2013*.....

Podpis a razítko školy.....*2.9.13*.....